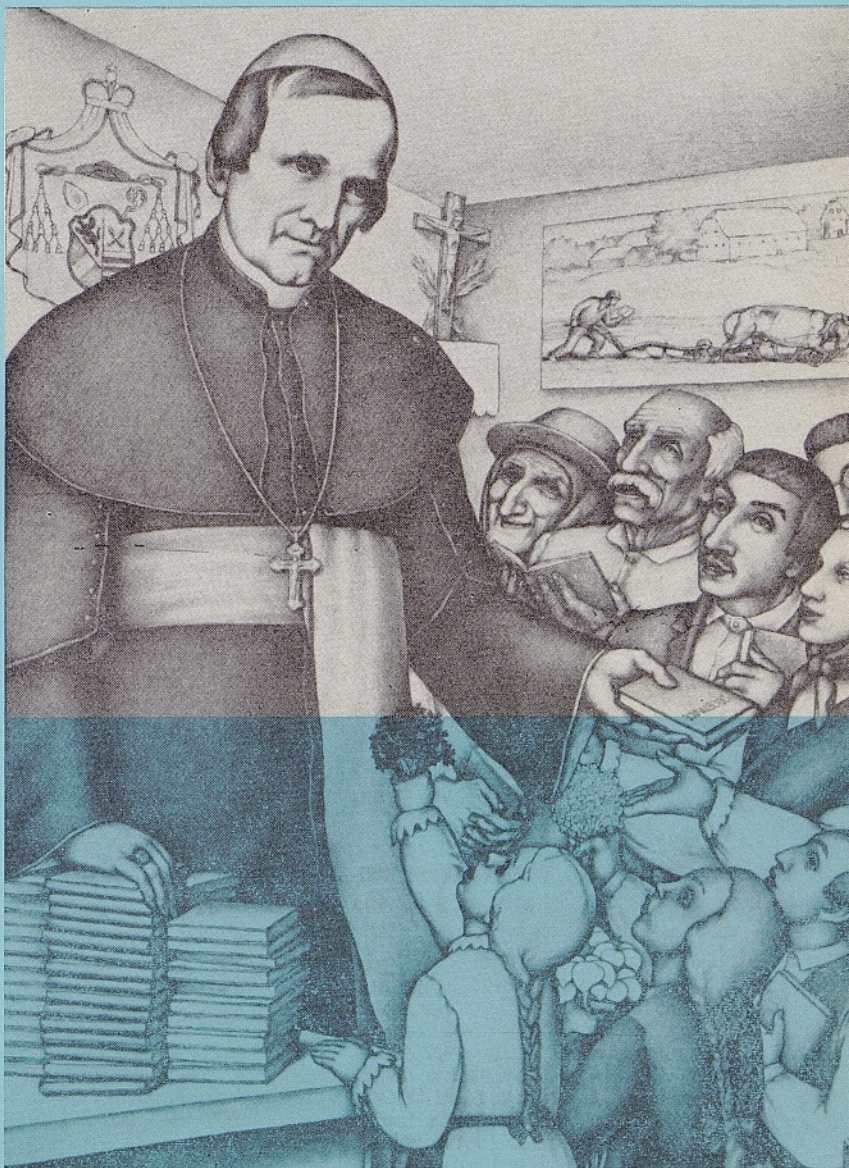

mladika

IZ VSEBINE:

- TEMELJNA VREDNOTA V ZGODOVINI JE ČLOVEK
- DRAGA DRAGA
- POLITIKA BREZ SRAMU
- POGOVOR S POLJSKIM TEOLOGOM
- MOGOČE NE VESTE
- PRILOGA »RAST«
- SLOMŠKOVE PROSLAVE

MLADIKA

IZHAJA DESETKRAT V LETU

LETO XXVI - ŠTEV. 8

KAZALO

L. Bellomi: Temeljna vrednota je človek	101
Zora Tavčar: Portret z dečkom in deklico	103
Kronika Drage '82	104
Draga Draga	105
Anton Kufolo: In večno šumi Nadiža (14)	107
Pod črto: Politika brez sramu	108
Marija Rus: Pšenica	110
Pogovor s poljskim teologom Franciszkom Blachnickim	111
Mogoče ne veste, da	113
Antena	115
Olga Lupinc: Naš jezik	117
Vladimir Kos: Za oranžno rožnate gladiole	117
Saša Rudolf: Španija — dežela Mundiala	118
Čuk na Obelisku	119
Na platnicah: Pisma; Listnica uprave; Križanka	
Priloga: Rast 3-1982, pripravlja uredniški odbor mladih. Str. 9-12	

Uredništvo in uprava: 34133 Trst, ul. Donizetti 3, tel. 768189

Lastnik: SLOVENSKA PROSVETA
Registrirano na sodišču v Trstu št. 193

Član USPI (Zveze italijanskega periodičnega tiska)

Posamezna številka Mladike stane 1000 lir. Celoletna naročnina za Italijo 8.000 lir; nakazati na poštni tekoči račun 11/7019 — »Mladika« — Trst. Letna naročnina za Jugoslavijo 250 ND. Druge države 12 US dolarjev (ali enakovreden znesek v tuji valuti).

tisk »graphart«, trst, rossetti 14

pisma pisma pisma pisma pisma

Pisma v tej rubriki izražajo mnenja dopisnikov in ne obvezujejo uredništva.

POMANJKLJIV UČBENIK

Zadnje čase vedno pogosteje izhajajo novi učbeniki za slovenske šole, ki jih izdaja Deželni šolski urad za Furlanijo-Julijsko krajino. Kot znano, razpolaga ta urad po šolskem zakonu Belci-Skerk vsako leto s sto milijoni lir za izdajanje potrebnih slovenskih učbenikov. Iz tega sklada smo tako že dobili znameniti Doklerjev grško-slovenski slovar, ki je pred leti izšel v ponatisu, nekaj zgodovinskih knjig, antologije in podobno. Aprila letos pa je med drugim izšla tudi knjiga Opažujemo in spoznavajmo svet, to je zemljepis za prvi razred srednje šole. Avtor knjige je Italijan, delo pa je poslovenil Srečko Simoneta. Knjiga, ki obravnava Italijo, je naravnost razkošna in bogato ilustrirana, morda celo preobsežna. (Ne razumem, zakaj so vsi novi učbeniki tako obsežni, da jih otroci komaj stlačijo v svoje torbe. Uboge njihove hrbtnice!). Ker je bila ta knjiga pisana za italijanske otroke, je bilo treba slovenski prevod opremiti s poglavjem o Slovencih v Italiji. Tako je prevajalec Srečko Simoneta na novo napisal poglavje o Deželi Furlaniji-Julijski krajini in na koncu dodal še poglavje o Slovencih v Italiji. Prav ta del v knjigi pa je na žalost pomanjkljiv in vsebuje tudi nekatere stvarne napake, na katere bi bilo vredno opozoriti. Že pri zapisu krajevnih imen bi se avtor moral držati vsaj oblik, kot so zapisane na zemljevidu »Furlanija, Benečija in Julijska krajina«, ki je izšel pred nekaj leti v Ljubljani. Torej Bardo in ne Brdo! Med »kulturnimi« ustanovami pozna avtor SKGZ (kolikor je to kulturna ustanova), ne pozna pa SVETA SLOVENSkih ORGANIZACIJ (SSO), ki je tudi krovna organizacija Slovencev v Italiji. Nadalje pravi, da »obstaja v Trstu Slovenska prosveta, v Gorici pa Zveza slovenskih katoliških društev (pravilno je: Zveza slovenske katoliške prosvete). Obe prosvetni organizaciji združujeta številne

cerkvene pevske zборе ter amaterske dramske skupine in narodnozabavne ansamble«. Med časopise, ki izhajajo, šteje Dan in Literarne vaje, ki že leta ne izhajajo več. Ne ve, da imajo v Gorici tudi škofovega vikarja. Našteva vse, kar Slovenci v Italiji imamo, omenja tudi slovensko televizijo (ki je pa seveda še nimamo), a pozablja, da imamo Slovenci tudi svojo politično stranko SLOVENSKO SKUPNOST. Zakaj trditi, da imamo dva deželna svetovalca, kakor da nam po zakonu pripadata, in ne povedati, kako sta bila izvoljena, je pomanjkljivo. Lahko bi še našteval, a naj bo dovolj. Razumem, da predstaviti Slovence na nekaj straneh ni lahko. Avtor se je gotovo trudil, da bi naredil čimbolje. Toda vsak učbenik pregleda posebna komisija, ki jo imenuje Deželno šolsko skrbništvo. Kako je ta komisija opravila svoje delo? Prav bi tudi bilo, da bi za imena komisarjev lahko vedeli, da bi bila imena tiskana na platnici: rokopis so pregledali ...

(Podpis)

SLIKA NA PLATNICI: Tone Kralj: Služabnik božji Anton Martin Slomšek. Velika umetniška slika, katere posnetek objavljamo na platnici, visi v veži Slomškovega doma v Bazovici. Slika objavljamo v počastitev 120-letnice smrti velikega slovenskega škofa. Poleg simpozijev, ki sta bila septembra v Mariboru in Rimu, naj tu opozorimo še na tridnevno Slomškovo slavje na Tržaškem: proslavi na učiteljsišču A.M. Slomšek in v bazovskem Slomškovem domu in srečanje z mariborskim škofom F. Krambergerjem v DSI. Omenjene prireditve bodo v dneh od 16. do 18. oktobra.

REVIJO IZDAJA UREDNIŠKI ODBOR: Marija Besednjak, Lojzka Bratuž, Ivo Jevnikar, Saša Martelanc, Marij Maver (odgovorni urednik), Albert Miklavc, Franc Mljač, Aleksander Mužina, Sergij Pahor, Danilo Pertot (uprava), Ivan Peterlin, Maks Šah, Drago Štoka, Marko Tavčar, Zora Tavčar in Edvard Žerjal (likovna oprema). Vsi pisci sodelujejo brezplačno.

Temeljna vrednota v zgodovini je človek

(Govor škofa L. Bellomija pri sv. maši na študijskih dneh Draga '82)

1. GOSPOD IN NJEGOV MIR NAJ BOSTA Z VAMI

V začetku maše sem vas pozdravil: Gospod in njegov mir naj bosta z vami. Ta pozdrav v začetku maše v tem specifičnem središču ima danes svoj poseben pomen. Saj pričakujemo vsi, da se uresniči najbolj težko pričakovana in najtežje uresničljiva prerokba: tista namreč, ki oznanja mir sedanjemu svetu.

Vprašanje miru zadobiva danes obliko pluralizma. Zato se zastavlja vprašanje: ali je mogoč en sam mir ali pa mir sestavljajo različne oblike miru?

Govorite o duhovnih tokovih v današnji Evropi. Toda: prav današnja miselnost predstavlja veliko težavo za mir.

Zgodovinski in kulturni teren, ki kakor močna limfa vzdržuje pri življenju te vrste vprašanj, je politični sistem: ideologija in politična praksa, ki jo narekujejo posamezni sistemi.

Tema, ki ste jo obravnavali včeraj, se je dotaknila bistva tega argumenta in njegovega najbolj trdega in ustaljenega izraza: to je marksizma. Saj je marksizem dejansko postal radikalno alternativo: ali z menoj ali proti

meni. Nekateri socialistični režimi, predvsem režim realnega socializma, mlajše generacije sprejemajo kot nedotakljivo dogmo. So sicer za pluralizem, a v notranjosti istega sistema. Ne sprejemajo niti kot hipotezo pluralizma različnih strank in resnično politično opozicijo. Zato pa tudi odklanjajo potrebno kulturno dialektiko.

Ali je mogoče ustvarjati mir v takem stanju? Kako moreta veren človek in Cerkev sama oznanjati mir pri takem zadržanju? Zdi se mi, da ta vprašanja nalagajo in zahtevajo vsaj kakšen odgovor.

Odlomek iz evangelija, ki smo ga pravkar prebrali, kaže v čudežu ozdravljenja gluhega in nemega na znamenje božjega kraljestva, ki je med nami. Treba je govoriti in poslušati. Spoznavni znak kristjana, to je človeka, ki je osvobojen po Kristusu, je ta, da se zna predstaviti brez strahu pred človekom, ki drugače misli kot on. Ne gre pa tu samo za strpnost, ampak za pozitivno zadržanje: hoče namreč spoštljivo, pozorno in zaupno poslušati, kar ljudje mislijo in govorijo; hoče stopiti v dialog z vsemi in s tem prinesiti v dialog tisto izvirno gledanje na stvarnost, ki je sad religiozne vere.

Taka iskrena pripravljenost za dialog postaja toliko bolj nujna, za čim večje dobrine gre. Mir pa je ena najbolj dragocenih dobrin.

2. VERA IN KULTURA

Kakor vemo, je obvezen prehod za kristjana, ki naj se sreča s človeško kulturo ta, da kulturo prepoji z vero.

Novi humanizem, ki ga oznanja koncil, obstoji v dejstvu, da se človek da prepoznati predvsem po odgovornosti, ki jo čuti za brate in za zgodovino.

Kultura pa je koncentrat raznih odgovornosti. Združuje realnost v vrednote, principe, simbole in modele, ki tolmačijo ali vsaj skušajo tolmačiti splošna prepričanja, etične kriterije, sam smisel življenja in končni cilj človeka ter njegovega življenjskega dogajanja.

Tu stopi v ospredje vera, ki ne more ostati nevtralna. A tu postaja tudi pot vedno težja in strma. Pogumen in moder kristjan opazi takoj rdečo luč, ki ga opozarja na nevarnost.

Katera je ta nevarnost? Nevarnost je v skušnjavi, da bi prevedli v kulturo razodeto resnico. Ni težko spoznati, da vera lahko preide v ideologijo. To pa še obremenj bogokletno zahtevo, naj Bog pritrdi človeškim teorijam.

Zelo trd je bil Jezusov opomin farizejem, ki smo ga slišali preteklo nedeljo pri branju evangelija: »Njih češčenje je prazno, ker učijo človeške nauke in zapovedi.«

Vsekakor tveganje ne opravičuje bega in odsotnosti z bojišča, ki je takó pomembno v sedanji zgodovinski stiski in tako odločilno za rast človeštva.

Ali je možen kak izhod? Da ostanemo pri temi o miru, se moramo vprašati, ali zadostuje, da proglašamo evangeljski mir kot eno izmed možnih oblik mirú ali da ga proglašamo kot edino obliko pravega mirú. V tem primeru se pa moramo izogniti nevarnosti, da bi z absolutizacijo mirú prešli v ideološko zmoto, ki so jo upravičeno očitali lažnivim prerokom.

Mislím, da so vas te misli spremljale tudi v teh dneh Drage '82 in da ste jih občutili kot neizogibno zahtevo po jasnosti, ki pri vas laikih zahteva dosledno versko udejstvovanje.

3. LJUDJE MIRU

Odgovor, ki nam ga daje božja beseda, najdemo v drugem berilu današnje liturgije, to je v pismu apostola Jakoba.

Njegova spodbuda vsebuje natančen nauk o dostojanstvu človeške osebe. Ta je takó vzvišena, da izključuje vsako razliko in prepoveduje vsako prednost.

Bog nam jamči zanjo in bo po tem sodil, saj se je odkrito obvezal, da bo uravnal socialne različnosti. Apostol Jakob na primer piše: »Slišite, ljubi moji bratje! Ali ni Bog za svet ubožnih izbral, da so bogati v veri in so dediči kraljestva, ki ga je obljubil tistim, ki ga ljubijo?«

Božji slog ustvarja zakone. Temeljna vrednota v zgodovini je človek kot tak. Vse ljudi treba zato resnično postaviti na isto raven, kar zadeva osnovne pravice osebe, predvsem resnice in svobode.

Pravična družba je tista, ki ustvarja enake možnosti za vse, tako da lahko vsak sam sebe popolnoma realizira. Samo človeška oseba, če v nji vidimo sintezo raznih vrednot, miselno kategorijo, najvišji subjekt pravic in dolžnosti in prvenstveno interesno sfero družbe, more kulturo obvarovati ideološkega onesnaženja.

Evangelij je za osebo: rešuje jo sužnosti zmote in greha, utrjuje v notranji enotnosti in v celovitosti vseh njenih sestav, spodbuja najboljše moči in jo dviga do višjih dimenzij, proti absolutnemu in večnemu.

Kristus, Bog in Gospod kristjanov, je novi in popolni človek, v katerem odkrijemo človeštvo pravice in odrešenja.

Z besedo in življenjem pogumno izpričujmo Jezusa Kristusa, kot popolnega človeka in pravega Bogá. On je jedro prave kulture, ki gradi človeka, da bi bil vedno bolj človek, kakor je to v božjih načrtih. Ali ni to vsebina vsega čudovitega pridiganja papeža Janeza Pavla II.?

Želim, dragi prijatelji, da bi iz te Drage odnesli skupen sklep: Kristusa hočemo odkriti, ga končno spoznati, da bi ga resnično ljubili; takó ljubili, da bi mu zvesto sledili in ga navdušeno posnemali.

Živi evangelij je on, Gospod. Njemu je evangeljska poslanica pomenila »delati in učiti«. In naš ideal naj bi bil: urediti svoje življenje po evangeliju, da bo to organska celota človeškega življenja, osebna in kolektivna, in zató prežeta z verodostojnim humanizmom in resnično kulturo.

Vam vsem voščim, da bi kaj kmalu s svetim Avguštinom iz Hipóna Gospodu lahko rekli:

»Klical si in klical, da si mi gluhotu prebil. Bliskal si in žarel, da si mi slepoto pregnal. Sladkò zavonjal si mi in vsrkal sem tvoj vonj in zdaj koprnim po tebi. Okusil sem te in zdaj sem te lačen in žejen. Dotaknil si se me, pa sem zagorel po tvojem miru.«

Z mírom v srcu bomo ljudje mirú. Kristusov mir bo mir za vse ljudi, ker samó ta mir je res edini pravi mir.

Portret z dečkom in deklico

Tule sva šla. Mimo obeh mlinov, čez brv in mimo kmetije. Tudi danes je kot takrat sivi volčjak nekajkrat prevozil verigo sem in tja in se nalajal do sitega. Še je tu golobnjak. Kdove, če še veš, kako sva takrat gledala v satovje golobnjakov, popikano z belimi lisami strjenih odpadkov? V kakšni lini je čepel in grulil golob, drugi so se nama v jatah spreletali nad glavama, da je zrak šumel od prhutov. Gredé sva rabutala Korenove slive, se spustila v grapo in stekla čez brv mimo Ane v hrib. Jesen je že obarvala bukove in gozdna tla so že vonjala po rastlinski trohnobi. Sladek in obetajoč vonj, ko slutiš pod listjem prve ajdovke. Blazine mahu so naju vabile k posedanju. Klepetala sva. Obljudila sva vse tiste gozdiče in potke proti Žirovnici z otroškimi spomini: tamle se je Jožko kot Tarzan po srobotu pognal z vrha drevesa na drug vrh, tjale gor. Joj, kakšen strah, da se bo ubil! »Potem si ga ti posnemal,« sem rekla in se stresla ob spominu. »Toliko, da se nisi ubil! V mavcu si bil več mesecev! — »Glej,« si rekel, »tamle smo pletli venčke iz drobnih, sinjih cevastih cvetov. Ti nisem enega podaril?« »Si, in potem so naju otroci zasmehovali in enoglasno prepevali: Ivo in Zora — bosta mož in žena!« »Joj,« si se zasmel, »kako sva jih lovila in se pretepala z njimi! Še zdaj vem, s kakšnim užitkom sem mikastil Rafka, čeprav naju sploh ni dražil. Kar tako, ker sem vedel, da te ima rad!« »Oh, daj no, saj smo hodili komaj v prvi razred takrat.«

Potem sva ustala in šla više, v kostanjev gozd. Koliko vodà se je ocejalo usepovsod! Z nogu sva povaljala nekaj ježic in nabrala polno zrelega, že med listjem raztresenega kostanja. Za pol košarice ga je bilo. Breg je bil strm, pa si me potegnil z roko na vrh, na slame. Po grebenu sva šla tako, z roko v roki. Sprva igrivo, potem pa nama je kar zmanjkalo besed. Iz jarka je zadišalo po vodi in ciklumnih.

»Počakaj, da zlezem tja dol, nekaj ti jih nargam,« si rekel in mi izpustil roko. V meni je ostalo nekakšno sladko pričakovanje. Vzbujaš si nežnost s svojo lepo deško glavo in z drobnimi črnimi kodrčki, ki so se polesketavali med bukovjem. Prilezel si po strmini od potoka in mi zataknil šopek ciklumnov v gumbnico. Pri tem se ti je roka stresla, ko da bi se naenkrat zbala dotika. Glas si imel na lepem nerazločen in nizek, ko si rekel:

»Tjale v vresje se usediva!«

Šla sva nekaj korakov niže, dokler se nama ni odprl pogled s slemena: na jugu je stala kot zeleno jezero graščinska smrečina, čudovit, sčiččen smrekov gozdič, ki smo mu otroci zrekli »Smrčina«. Na vzhodno stran se je odpirala stranska dolinica s potokom in žago. In še niže, pomanjšana kot na razglednici, most in cesta. Potok nama je tako z višine zaklokotal na uho ljubko in igrivo, dokler ga ni preglasil žvižg žage, ki je zarezala v les. Nato je žaga zapela neznosno, da je šlo skozi ušesa. Prijel si me za roko in me popeljal niže, za greben. Tam je žaga utihnila. Strmina skoraj ni dovoljevala, da bi se bila usedla, toda ti si vztrajal: »Pogovoriti se morava,« si rekel nestrpnost s tistim smešno nizkim glasom. »Pojdiva rajši v Srmčino,« sem tudi sama dobila grlast glas. »Ne, tukaj hočem ostati!« si silil. Tako sva neudobno sedla v borovničevje. Nežno in nedolžno si me prijel okrog pasu, ko da se bojiš, da se podričam v dolino. Nato si naslonil glavo na moje lase in govoril bolj vanje kot meni:

»Ti dobro veš, kaj ti hočem povedati!«

Molčala sem, srce mi je utripalo in spet zastajalo. Zdaj — sem čakala, zdaj mora priti tisto! Tisto, ki ni podobno ničemur, kar sem občutila vse dotlej.

A nič ni prišlo. Nič posebnega se ni zgnilo, majhna nežnost in nič več.

»Nič ne rečeš?« si mi dahnil v lase.

Še sem molčala in čakala, da pride tisto, čemur pravijo ljubezen.

»Te smem poljubiti?«

Molk. Dvoje dlani na mojih licih, ustnice na mojih; trepetajoč, boječ poljub. Rada bi nekaj rekla, a tu je bil že drug, manj nežen poljub.

»Ne,« rečem. »Ne!«

»Zakaj ne?«

»Ker ... ker ... te še nimam rada.«

»Torej imaš drugega? Rafka!«

»Ne, nikogar nimam.«

»Imaš, priznaj!«

»Prisežem, nimam.«

»Me souvažiš?«

»Ne, rada te imam. A ne takó.«

»Dobro, samo da me imaš malo rada. Drugo bo prišlo!«

»Ne bo prišlo, ne. Ali pride takoj ali nikoli.«

»Ah, ti si romantik. Tako piše v romanih. V življenju je drugače.«

Potem si se zresnil. Tudi jaz sem postala žalostna.

»Mogoče pa res še pride,« sem tolažila sebe in tebe. Bila sem razočarana nad sabo. Sanjam véliko ljubezen, nekaj, kar te potegne z vso silo v svoj ris, nasilno, nepovrnljivo ... in kje je zdaj tisto véliko, mogočno? Ali bo prišlo? Ali ne bo prišlo nikoli? Ne, nočem se odpovedati tem sanjam! Nočem male ljubezni, želim si vélike ... ali raje nobene.

»Vse sva pokvarila,« pravim. »Tako lepo sva se razumela, bila sva najboljša prijatelja. In zdaj ...«

»Ni res, ravno takšna prijatelja bova. Ne bom silil vate. Prišel bo čas. Takrat, ko boš videla, kaj bom dosegel! In kako bom skoval svoj značaj! In kako nežno in neusiljivo te bom imel rad! Takrat boš rekla: Zdaj vem, Ivo, kaj je prava ljubezen! Tisto prej, boš rekla, tisto piše samo v romanih. In jaz bom čakal. Jaz znam čakati.«

Prijel si me za roko in previdno sva zlezla dol na stezo in po njej v »Smrčino.« Spet sva obnavljala spomine na najino skupno otroštvo.

»Še veš, kako sva gradila pri tejle smreki hišico? Najino hišico? Potem smo zlezli vsak v svojo hiško in smo rekli, kot je zahteval obred: »Zdaj sva stopila v najino hišo. To je najin dom in midva sva mož in žena!« In kot vsi drugi sva si dala poljubček, nakar je bil obred končan. Potem smo kleče na tleh gradili iz olupljenih smrekovih vej ograje in iz kamenčkov gredice. Nanje smo posadili gozdne cvetice, po igličevju razpredli stezice od hiške do hiške in hodili na obiske ...«

Tako sva klepetala, dokler se nisva začela spuščati v dolino do mostu. Tam sva kot nekoč čez leseno mostno ograjo gledala potok, ki se je metal izpod obokov navzdol in izginjal za Koritnikovim ovinkom. Položil si mi roko na mojo in jo s svojimi finimi prsti rahlo stisnil.

»Pozabi na tisto tam gori nad Smrčino. Premlada si še! Pozabil sem, da si še tako strašno mlada. Ko pridem drugo leto na počitnice, bova začela znova!«

Nič nisem rekla. Poslušala sva potok, se spominjala otroških iger pod mostom in oba sva bila žalostna.

»Oh,« sem vzdihnila, »ko bi zdajle lahko še enkrat šla po isti poti, mimo golobnjaka in čez brv, in tam bi se oba obrnila in šla spet nazaj! In tako bi bila še zdaj prijatelja kot takrat.«

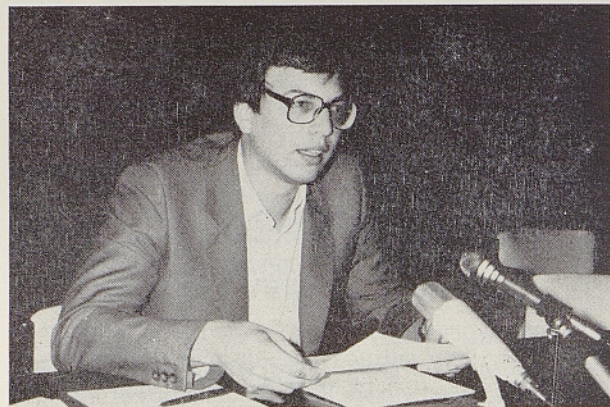
»Saj sva ...« si rekel.

In ker sem molčala, si šepnil: »Prav imaš, zdaj je med nama nekaj manj ... in obenem nekaj več.«

In potok spodaj kakor da je ponavljal za nama v istem ritmu čez skale: ... nekaj manj ... in nekaj več ... nekaj manj ... in nekaj več ...

KRONIKA

Drage '82

Časnikar Ivo Jevnikar

Letošnji študijski dnevi Društva slovenskih izobražencev v Trstu so se pričeli s temeljitim predavanjem Iva Jevnikarja »35 let političnih in pravnih bojev Slovencev v Italiji.« Mladi pravnik in časnikar je naštel vse važnejše dogodke, ki so pogojevali ali oblikovali našo zamajsko življenje od pariške mirovne pogodbe pa do Osima. Smiselno povezani fakti so dali sliko o velikih prizadevanjih in razočaranjih, predvsem pa tudi o pomenu dolgega in vztrajnega dela za cilje, ki se jim v zadnji konsekvenci pravi: pravice in svoboden razmah.

Po tem prvem večeru, ki je bil skupno predstavitev letošnjih predavateljev v Peterlinovi dvorani v Trstu, smo se naslednjega dne preselili v park Finžgarjevega doma na Opčinah. Tu je najprej spregovoril srbski univerzitetni profesor Svetozar Stojanović, član zna-

Profesor Svetozar Stojanović

Publicist Vinko Ošlak

menite filozofske skupine PRAXIS, ob kateri je tudi okusil neprednosti disidentske samostojne misli. Naslov predavanja se je glasil »Marksizem kot družbena teorija in ideologija«. To je bila prodorna analiza o krizi marksizma, s stališča znanstvenika, ki se mu ne odpoveduje, a si o njem tudi ne dela utvar. Očarljivo predavanje je osvojilo občinstvo tudi ob sklepni misli, da morajo vedno prevladati humanost, svoboda in demokracija.

O »mitu revolucije v delu današnje teologije« je temperamentno spregovoril znani publicist Vinko Ošlak. Poiskal je razmerja, ki jih ima teologija do revolucije, slednjo pa je nazadnje odklonil zaradi njenega neizbežnega uničevalnega bistva. Ošlak je v svoje razmišljanje vnesel tudi več aktualnih slovenskih tem, pri čemer je še posebej kritiziral klerike, ki gredo v marksističnih režimih predaleč v sodelovanju z njimi.

Zadnji predavatelj v letošnji Dragi je bil prof. Franc Rode, tajnik Sekretariata za neverne v Vatikanu. »Duhovni tokovi v današnji Evropi« je bil naslov njegovega izvajanja, ki je zlasti ugotovilo krizo ideologij. Krščanska misel je edina sila, ki lahko zapolni duhovno praznino: tak je bil sklep Rodetovega razmišljanja.

Tudi letos je udeležence Drage počastil s svojim obiskom tržaški škof Lorenzo Bellomi, ki je imel v nedeljo zjutraj mašo na prostem.

Pred slovesnim začetkom letošnjih študijskih dni so organizatorji na kratko seznanili občinstvo z napadi, ki jih je objavljalo ljubljansko DELO mesec dni pred začetkom Drage 82. Pozitivno so ocenili dejstvo, da je omenjeni list priobčil tudi odgovor organizatorjev.

Tudi letošnja udeležba v Dragi je bila zelo visoka, živahna pa je bila — vsaj pri nekaterih predavanjih — tudi diskusija.

Profesor Franc Rode

Draga Draga

Besedna igra v naslovu ne mara biti ne vsiljiva ne obvezujoča. Z njo se bodo seveda strinjali le tisti, ki jim to vsakoletno zborovanje predstavlja še kaj več kot le »razgled vase in po svetu« ali pa »odprt forum in demokratičnost«, kot sta se glasili dve naklonjeni oceni.

Sentimentalen naslov tudi ne odvezuje od kritičnosti. Podobno kot udeleženci in ocenjevalci Drage — naklonjeni in nenaklonjeni — tudi sami organizatorji poznajo vse glavne nepopolnosti in dvomnosti.

Pa se vendarle vračamo k naslovu.

Draga Draga.

Ne gre samo za že znamenite »svobodne mikrofone«, za že tolikokrat poudarjeni pluralizem, za edinstvenost nekega srečanja, ki — mogoče — šarmira zaradi obrtniške spontanosti

sredi hladne perfektosti vse drugače naoljenih struktur in aparatov.

Če naj skratka govorimo o privlačnosti Drage, jo lahko odkrijemo tudi v treh nikalnica: Draga ni dolgočasna, ni predpisana, ni »koristna«.

Ni dolgočasna. Njena tematika — tudi ponesrečena — se vselej nanaša na probleme, ki jih slovenska javnost doživlja v napetosti ali razdvojenosti, polna vprašanj, v naponu iskanj, tudi v iskanju sproščenega duška, ko iz srca lahko zaploskaš ljudem, ki so pogumni tudi v tvojem imenu. Ni skratka mesta za dolgčas tam, kjer se z dobrim namenom govori v odrihanem jeziku jasnosti in neudinjanja.

Trdimo dalje, da Draga ni predpisana. Nobeni strukturi ne služi, nobenemu delilcu milosti in dobrin ne zna biti pokorna, nihče je ni

Pogled na del udeležencev med nedeljskim somaševanjem s tržaškim škofom L. Bellomijem

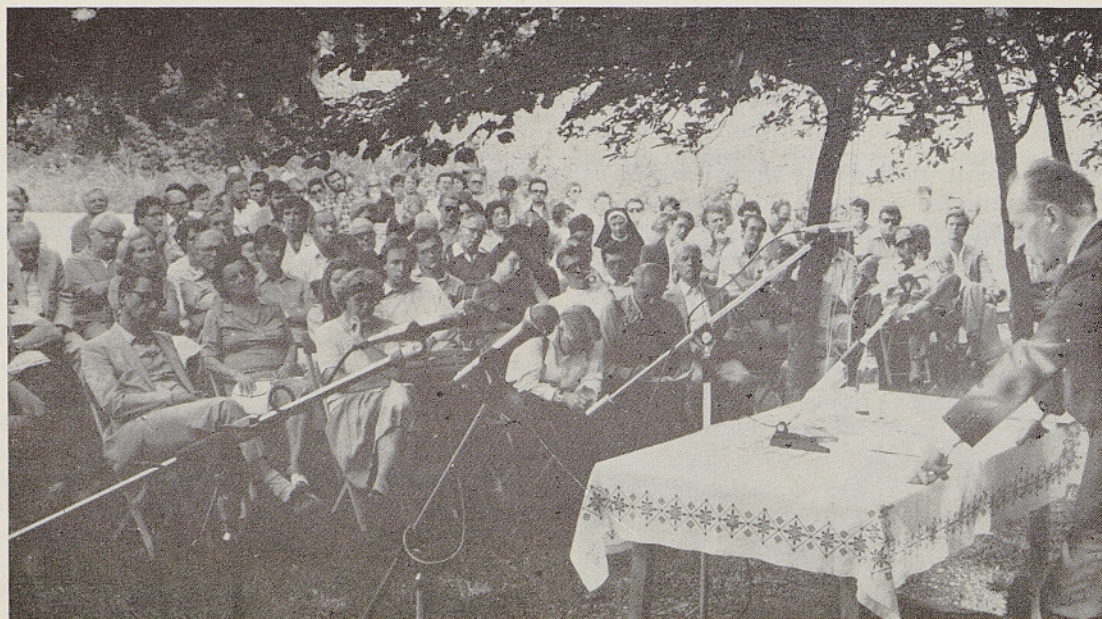
ma v zakupu za kake skrivnostne račune ali kombinacije. Zato je njena govorica lahko sproščena do same nerodnosti, zato je njeno vzdušje svobodno vse do kakega spodrsaljaja, zato se število obiskovalcev kar ne mara zmanjšati, zato se ponavlja stari leitmotiv: »Sem pa rad prihajam«.

Pa še to smo rekli, da Draga ni »koristna«. Od nje je težko »kaj imeti«, če ti je za ugled v establishmentu te ali one vrste, ali za kariero v sferah, kjer se določene stvari ne spodobijo, ali le za goli ljubi mir, če je to še edino, s čimer smeš računati. Toda prav ta »nekoristnost« mika veliko ljudi, ki jim je važno še kaj drugega: pošten pogovor, čut odgovornosti, neograjena slovenska zavest, rast v spoznanjih in preso-

jah, želja po graditeljskem, pristni človeški stik.

Tako pojmujejo Draga tisti, ki se prepoznava jo ob našem naslovu. In veseli so tudi vseh drugače mislečih, vse do kritikov in celo nasprotnikov.

Tako občutena Draga lahko kljub vsem napakam živi še dolgo. Trdno smo namreč prepričani, da bo v naši skupnosti doma in po svetu vedno dovolj ljudi, ki kdaj pa kdaj zahrepenijo po nečem svežem in domačem, svežem v jasnosti in domačem v slovenskem čutenju. Draga jim bo to vedno želela dati in predvsem tudi vračati, saj prav oni prinašajo vanjo glavno dragocenost: pričakovanje, doživetje in pričevanje.

V nedeljo popoldne med predavanjem prof. Franca Rodeta

Anton Kufolo

In večno šumi Nadiža

Dnevnik beneškoslovenskega duhovnika

14

1. januarja 1944

NEMCI ARETIRALI 4 PRILETNE MOŽE

Slabo smo začeli novo leto: pred dnevom so prišli iz B. štirje nemški vojaki in šli naravnost vsak v eno hišo. Odpeljali so štiri hišne gospodarje na komando v B., kjer so jih zaslišali. Eden je bil ovaden, da je skrival angleške ujetnike, in trije, da so delali protinemško in komunistično propagando. Vsa vas je v strahu zanje. Tri je bilo mogoče rešiti še istega dne, ker je že sama zunanost Nemcem kazala, da so nedolžni, četrtega, R., pa so odpeljali z avtom v kobariške zapore.

Tu ima prste vmes prav gotovo politični tajnik. Da, skrivali smo v vasi angleške ujetnike še prejšen večer, ampak tega ni nihče vedel izven vasi.

4. januarja 1944

DVA NEMŠKA PODČASTNIKA UBITA

Dva nemška podčastnika so danes zgodaj našli ubita na cesti iz Podbonesca v Podvršč. Groza nas je spreletela: ali ne bodo Nemci mislili, da smo se s tem maščevali za pred dnevi aretirane može? V B. je vse po luftu, iz Vidna so prišli višji komandanti vodit preiskavo. K sreči sta isto noč pobegnila dva nemška vojaka oziroma dva Mongolca v nemški službi, ki sta pred tednom žugala dvema podoficirjema, ker sta presurovo ravnala z mongolskimi vojaki. Domačini pa so pričali, da sta se pozno isti večer Mongolca obotavljala v Podvršč, kamor sta hodila podoficirja »v vas«. To je rešilo naše vasi požiga, kakor je izjavil nemški komandant.

9. januarja 1944

REŠEN JE BIL PRED SMRTJO

Naš sovaščan R. je bil rešen pred smrtjo. Za njegovo rešitev se je zavzel kobariški dekan preko tamkajšnjega župana, v čigar hiši je bila nemška komanda.

Danes so se selili Nemci iz Kobarida in pred odhodom so postrelili vse civiliste, ki so jih imeli v zaporu, med njimi tudi neko mladenko. Našega R. je varovala mongolska straža. Župan je šel k njej in ji rekel, da ga pošilja komandant in da mora on peljati R. na komando. Straža je verjela in izročila R. Pred županovo hišo pa je ča-

kal županov osebni avto. Vstopila sta neopaženo in pridrdrala v našo vas. Medtem so Nemci morali proč in naš R. je bil v veselje vseh vaščanov rešen. Kobariške Nemce so takoj nadomestili oni iz Brišč.

17. januarja 1944

VSE TIHO IN MIRNO

Že več časa so partizani popolnoma utihnili v naših dolinah in zato so nas tudi Nemci zapustili. Karabinjerji in badoljevci pa si ne upajo mimo Sv. Kvirina. Zdi se nam, da smo od vseh zapuščeni, zlasti fašisti so zamišljeni, kaj pomeni ta nemški odhod.

Na današnji shod je bila pri veliki maši cerkev natrpana z verniki. Nekateri niso mogli v cerkev. Bivši fašist in sedanji nemški špijon X iz P. pa je rekel, ko je slišal, da župnik pridiga slovensko: »Vrzite iz cerkve hudiča!« Domači kmet pa mu je odgovoril: »Saj tudi ti govoriš slovensko, saj niso še prišli Angleži, da bi pridigali angleško!«

21. januarja 1944

TELEGRAFSKA ZVEZA PRETRGANA

Telegrafska zveza pretrgana med Čedadom in Kobaridom. Fantje iz Bovca so jo pokradli več sto metrov, ker tam napeljujejo električni tok. Danes so prihrumeli Nemci in iskali ... zločince. Nič ni našli. Občina pa jim je morala izplačati 50.000 globe in vsi moške se bodo morali vrstiti ponoči in podnevi na vsakih 30 metrov. Večjih nesreč ni bilo, ker so Nemci ugotovili, da ni šlo za sabotažo, ampak za tatvino.

29. januarja 1944

NEMCI PO BRDIH »GRABIJO«

Od Brd slišimo že nekaj dni streljanje topov in z naših hribov se vidi dim nad gorečimi vasmí. Sedaj ko so očistili Benečijo partizanov, so se vrgli na Brda.

31. januarja 1944

NAPAD NA ŠTUPICI

Po naši cesti so Nemci mirno vozili v Kobarid, partizani pa, preganjani v Brdih, se vračajo k nam. Snoči so padli v zasedo pri Štupici trije kamioni, natrpani z SS-ovci in Mongoli. Partizani so jih drzno napadli in ujeli. Vse Nemce so postrelili, a Mongole so peljali čez Matajur.

4. februarja 1944

Zopet tu partizani. Nemci jih preganjajo v Brdih, pa so se jim zmuznili k nam. Snoči smo slišali streljanje pri Sv. Kvirinu, na meji Benečije. Zvedeli smo, da so partizani iznenadili 8 italijanskih močno oboroženih karabinjerjev, ki so strazili edini popravljene most čez reko Arbeč, pri Sv. Kvirinu, ki je služil za zvezo med Čedadom in Kobaridom. Telefonsko zvezo so prej pretrgali, da niso mogli klicati na pomoč Nemcev iz Čedada. Karabinjerje pa so polovili ali pometali v vodo. Most so zopet razstrelili.

Nocoj se je preselilo na desno stran Nadiže na tisoče partizanov. Nekaj jih je prišlo skozi Špeter, kjer so zasegli mnogo jedilnega blaga in ga plačali. Šli so skozi Podbonesec in Arbeč. Vozniki iz Podvršča in s Špehonij so morali vso noč voziti blago do Arbeča. Zgubili so se proti Mažerolam. Drugi so prišli čez Marsin in čez Štupico šli proti Črnemu vrhu. Kakih 150 jih je šlo skozi Tarčet, Landar, čez Vrh proti Fojdi. Na Vrh so morali ljudje vstati in jim skuhati polento. Imajo skoraj vsi nove obleke in za prenos blaga mule. Dva fanta in Laz in dva moža z Vrha so jim morali kazati pot do Čampeja pri Fojdi.

9. februarja 1944

NEMCI NAS BOMBARDIRAJO

Danes smo pričakovali Nemce z oklopnimi vozovi in tanki. Na zemlji vse mirno, a v zraku krožijo ves dan zrakoplovi, in sicer nizko, kakor če bi koga iskali. Zlasti krožijo nad Logom in Marsinom. Ob desetih je eden spustil naenkrat 8 bomb na glavno cesto pri Briščah, kjer ni bilo

žive duše. Vsa dolina se je stresla in po sosednih vaseh so šipe popokale, gost dim se je vzdignil nad Briščami. Tudi iz letal so Nemci streljali neznano kam. Vsi partizani so izginili proti Fojdi. Nemci morda nje iščejo ter bombardirajo in streljajo, da bi jih prestrašili. Vsekakor pričakujemo Nemce od ure do ure. Po ubite na Štupici se niso upali, ukazali pa so, naj jih pripelje v Čedad navaden avtobus, ki vozi iz Kobarida, kadar more!

10. februarja 1944

ČRNI VRH BOMBARDIRAJO

Četudi je močno oblačno, so že zgodaj brenčali nad nami nemški bombniki, streljali s strojnimi in celo s topiči. Najbolj so krožili nad Lazami, Marsinom in Črnim vrhom.

Nad Marsinom pri cerkvi sv. Lovrenca so bili partizani postrelili 5 Nemcev in 6 Rusov v nemški službi, ki so jih ujeli na Štupici med prej opisanim napadom na kamione. Nemci so za to izvedeli in po županu ukazali Marsincem, da morajo izveliči mrličje iz prepada in jih prenesti na Log. Ravno ko so Marsinci vršili to zelo naporno delo, so jih začeli obstreljevati nemški aeroplani, tako da so si le čudežno rešili življenje s tem, da so se zatekli v cerkev sv. Lovrenca. K Logu je moral prepeljati nemške mrličje v Čedad (...) s svojim kamionom. Nemci so se bali ponje.

Ves dan so bili naši ljudje v zavetiščih ob Nadiži, v strahu pred bombardiranjem.

Ob enajstih so se nemški bombniki lotili Črnega vrha. Iz 16 aeroplanov so metali bombe na vas in obenem obstreljevali ljudi, ki so bežali iz vasi. Ubite so bile 4 osebe, ranjenih 15, dve hiši

pod črto - pod črto

POLITIKA BREZ SRAMU

Po junijskih upravnih volitvah na Tržaškem smo na straneh Mladike ugotavljali, da volilni izidi pomenijo nov poraz za tržaško pokrajino in občino, predvsem pa za tržaško prebivalstvo, ki še vedno čaka boljših in strankarsko manj nadutih upraviteljev. Takrat nismo tvegali napovedi o koalicijah, ki bi lahko nastopile po volitvah, saj je bilo vsem jasno, da se stvari niso nikamor premaknile in da ostajajo problemi nerešeni, ker so trdne večine bile lahko samo predmet želja ne pa stvarnega upanja. Razvoj dogodkov je v bistvu potrdil, da se je položaj zaradi mrzličnega izločanja enih in drugih komponent v bistvu še poslabšal

in da se je vzdušje v naših političnih krogih nepopravljivo pokvarilo, ne glede na rešitve, ki prihajajo na dan v teh dneh. Nihče ne zameri politikom, če trosijo energije za brezkončna pogajanja — politična igra pač zahteva svoje in v tem času je moč pozabiti na marsikakšno zamero in preostro postavljeno zahtevo, toda problemi ostajajo odprti in čakajo. Kako naj volilci še naprej zaupajo v tako politično okolje, ki ni sposobno se premakniti s svojih ozkih strankarskih stališč niti za ped, kako naj Slovenci zaupamo ljudem, ki so vedno pripravljene pozabiti in obiti naša dolgoletna pričakovanja in upravičene zahteve. Pa

vendarle smo — vedno v mejah pravih politične prakse — pripravljene na marsikak kompromis v iskanju potrebne dogovora.

Slovenska javnost pa je razočarana zaradi ravnanja slovenskih socialistov tako med volilno kampanijo kot po volitvah, ko so se mirno in brez pomislekov in brez programa vdali v sodelovanje s protislovenskimi elementi. Naša javnost je tudi zbegana zaradi nerazumljivega ravnanja Primorskega dnevnika, ki je naglo prebolel začetni šok, ki so ga prizadeli socialisti, potem pa se je naglo (in brez sramu) obrnil po vetru novonastalega političnega zaveznišva melonarjev, socialistov in drugih laičnih strank. Tudi te so — še med zadnjimi pogajanjimi za rešitev krize deželnega odbora — jasno pokazale svojo nenaklonjenost

popolnoma porušeni, skoraj vse druge več ali manj poškodovane. Da ni bila vsa vas do tal porušena, je pripisati dejstvu, da so Nemci zelo slabo bombardirali.

V vasi ni bilo več partizanov. Zapustili so jo bili že prejšnji dan.

11. februarja 1944

PARTIZANI NAPADLI FOJDO

Močno oblačno in veter, da aeroplani ne morejo k nam. Prišla je vest, da so partizani napadli Fojdo, požgali »Casa del Fascio« in pobili 11 miličnikov.

12. februarja 1944

MATAJUR IN MAŠERE BOMBARDIRAJO

Ob 11. uri so brzeli po cesti proti Kobaridu trije kamioni z vojaki in pred njimi dva motorja. Na Perovci so iz gozda partizani streljali nanje. Nemci so obtičali in nastalo je hudo streljanje, ki je trajalo kakih pet minut. Nemci so hiteli naprej, a v Podbonescu so se ustavili za pet minut, se nato obrnili in brzo izginili proti Čedadu. Zvesti informatorji v Podbonescu so jih opozorili, da na Logu kar mrgoli vojakov, ki prehajajo z desne na levo stran Nadiže in se vlačijo proti Marsinu. Par ur pozneje so prigrmeli aeroplani in se je začela vsakdanja muzika. Ljudje so se poskrili v zavetišča. Iz aeroplanov so streljali s strojnimi in topiči. Tam nekje za Kragujnico, morda nad Robediščem, so metali bombe. Nato so izginili. Zopet in sicer v večjem številu so nas začeli obdelovati ob treh popoldne: bombe so metali na Matajur, kjer so baje ubili neko žensko in več ljudi

ranili, in na Mašere. Tudi v Podutanski dolini so padale bombe.

Najbolj je bil prizadet Gorenji Barnas, kjer je bilo porušeni par hiš in več poškodovanih, ubite so bile 4 osebe.

Prišla je novica, da so imeli tudi na Robedišču 4 mrtve, medtem ko z Loga, kjer so bili tudi bombardirani, nimamo še novic.

Svoje uničevalno delo so morali Nemci prekiniti, ker so ob 4.30 popoldne bele lise v smeri od Trsta proti Trbižu napovedovale prehod zavezniških bombnikov.

13. februarja 1944

CESTA IN VODOVOD

Cesto in vodovod Pojane so partizani nocoj razstrelili pri Štupici. Nemci in Lahi bodo brez vođe. Partizani so nato izginili proti Sv. Lenartu.

15. februarja 1944

BOMBARDIRAJO OKOLI SV. LENARTA

Po enodnevnem počitku danes zopet alarm in beg v zavetišča. Ob treh popoldne pridejo tri stare črne nemške mrhe iz Furlanije nizko čez Špeter, krožijo počasi nad nami, streljajo z brzostrelko, izginejo čez Sv. Kocjan. Slišijo se strašne eksplozije bomb, se vlečejo zopet čez Špeter proti Vidnu, se čez pol ure zopet po isti poti povrnejo, streljanje, eksplozije bomb itd. To je trajalo do noči. Ne vemo še za podrobnosti. Čudno, da imajo Nemci tak strah pred partizani, da si ne upajo, četudi v večjem številu in neprimerno bolj oboroženi, v Benečijo.

Pravijo, da so črni, strašno grmeči in škripajoči bombniki, last Mussolinijeve republike in

pod črto - pod črto

slovenski manjšini. SKGZ, to je krog, ki ustvarja linijo Primorskega dnevnika in mu narekuje stališča glede naše manjšinske politike, pa je nenadoma pozabila na gonjo, ki jo je bila svoj čas vodila proti Listi za Trst in je obesila na klin vso svojo manjšinsko in razredno načelnost. Očitno se je ljudem okoli SKGZ zazdelo, da se jim bo posrečilo plesti svoje politične koristi tudi iz tako nenačelno in medlo sestavljene koalicije, če bo iz nje izpadla Slovenska skupnost. To slovensko stranko je bilo treba redimenzionirati, ker je na zadnjih volitvah povečala svoje glasove, spraviti jo je bilo treba v podrejeni položaj opozicije, da se bo o njej in njenih predstavnikih čim manj govorilo in pisalo, pa čeprav bosta morala socialisti Jagodic in Čok sedeti skupaj z najbolj raz-

vpitimi protislovenskimi elementi Liste za Trst. Slednja — kljub zavezništvu s socialisti — pa nikakor ne misli omiliti svoje gonje proti Slovencem, kot dokazuje vsak teden Voce libera.

Ne vemo še, kako Slovenci ocenjujejo protinaravno ljubezen med socialisti in melonarji, brez jamstev za reševanje slovenskih problemov, pač pa so se mnogim odprle oči glede vloge, ki jo je krovna organizacija odigrala pri tem manevru.

Izmed slovenskih socialistov se je — kolikor vemo — javno distanciral od PSI-ja en sam, prof. Jože Pirjevec, ki je svoj sklep tudi sporočil javnosti. Baje je izkaznico vrnilo še nekaj drugih, toda javno je svoje stališče obrazložil samo Pirjevec, ki se je oglasil v svoji rubriki na Primorskem dnevi-

ku in pa v intervjuju za glasilo leve struje Slovenske skupnosti Kladivo. Če je v svojem prvem posegu še bil emotiven zaradi sklepa, ki je bil brez dvoma boleč, pa je v Kladivu gotovo imel priložnost za hladnejšo analizo in zato mu lahko tudi očitamo nedoslednost. Ko namreč posredno utemeljuje svoj izstop iz PSI-ja, se še vedno zavzema za slovensko prisotnost v italijanskih strankah, toda istočasno izreka dvom, da bi bilo to sodelovanje lahko na enakopravni ravni. Pirjevec govori tudi o KPI in o njeni politiki do manjšinske problematike, nedosledno pa se nam zdi, da niti z besedo ne omenja Slovenske skupnosti. Če iz konteksta smemo sklepati, da mu ta idejno ne zadošča, ali lahko glede manjšinske politike razumemo, da mu program Slovenske skupnosti ustreza?

nas bombardirajo Mussolinijevi vojaki. Oh, kako nas imajo radi naši Italijani!

Ubogo naše ljudstvo živi vedno v strahu, zlati šibki in bolni trpijo na živcih.

16. februarja 1944

NEMCI SO NAS POVOHALI

Po tolikem času je prišla novica »Nemci grejo«. Fantje so izginili in mi smo jih mirno pričakovali. Patrola 10 novincev je prišla v vas in se ni brigala za drugo, kot da bi našla kaj boljšega živeža. Izginila je zopet proti Čedadu.

Mussolinijevih aeroplanov danes ni, ker tu pa tam vidimo nad nami bele lise.

22. februarja 1944

NEUMNI PUST IN NEMCI

V teh dneh relativnega miru je mladina v moralnem oziru izkazala, koliko so ji škodovala vojne razmere. Medtem ko je večina naših mladenk ohranila tradicionalne poštene navade, so se na-

Pšenica

*V skrbno začrtanih redéh
pšenica nežna klije,
na drobnih bilk zeleno rast
predzimsko sonce sije.*

*Ko nočno slano raztope
poljubi sončne sreče,
se tisoč belih biserov
na bilkah zaleskeče.*

*Pšenička pije sončni žar
in si želi zoreti
in v slasti kruha belega
dobroto razodeti.*

*Pšenička pije beli lesk
in sanja svete sanje:
da moli v belih hostijah,
ko Bog prihaja vanje.*

MARIJA RUS

šle tudi take, ki so krožile s harmoniko po vaseh, našemljene za pust, v družbi fantov. V B. imajo že tri dni ples in omenjene frajle noč in dan pometajo brjar. Ljudje se zgražajo nad njimi.

Nato so jih »izurili« italijanski mussolinijevci, ki lansko leto niso imeli med nami drugega posla kot to, da so Boga preklinjali, kradli in mladenke »šolali«. Iste so že tako izurjene, da lahko kratkočasijo Nemce, Mongole in partizane.

Na pepelnico so Nemci zopet zasedli Špeter in Podbonesec, v veliko tolažbo ondotnih faši-

stov. Tudi v Šentlenarsko dolino so silili čez Lilek kar na konjih, a partizani so jih v zasedah pobili pri Dreki.

2. marca 1944

ZDRAVNIK M. FRUK V DACHAU

Izvedeli smo, da so našega zdravnika iz videnskih zaporov odpeljali v Dachau. Pred odhodom so mu Nemci povedali za imena ovajalcev. Podboneški mogotci se lahko potolažijo.

4. marca 1944

NEMCI VOZIJO PLEN

Nemci že tri dni nepretrgoma vozijo kamione, naložene s pohištvom in drugim blagom, proti Kobaridu. Spremljajo jih oklopni vozovi. Partizani jih ne nadlegujejo.

MOST ČEZ NADIŽO POPRAVLJAJO

Most čez Nadižo popravljajo oziroma na novo zidajo Nemci pri Sv. Kvirinu pod varstvom italijanskih republikancev.

10. marca 1944

ZASEDA NA ŠTUPICI

Partizani so iz zasede streljali na natrpano poln avtobus; na strehi sta ležala tudi dva Nemca. Ni bilo žrtev, a mnogo strahu.

11. marca 1944

LETNIKE 1923-24-25 KLIČEJO

Z osebno dopisnico kličejo Nemci pod orožje letnike 1923-1924-1925. Sklicujejo se na dekret visokega komisarja za Primorje, h kateremu spadamo tudi mi. V naši vasi je prizadetih 20 fantov, ki pa so ... gluhi!

MED SEBOJ SE STRELJAJO

V Špetru sta se spopadla med seboj neki poročnik in navadni vojak (Bog daj srečo!). Tako slabo sta se streljala, da si nista nič storila, le dva domačina sta bila ranjena.

15. marca 1944

KREJCE SO POSTRELILI

Prišla je vest, da so Nemci v Kredu postrelili 17 ali 20 oseb, ker je v bližini bilo ubitih tudi nekaj Nemcev v bitki s partizani. Ni mogoče izvedeti za podrobnosti.

Tukajšnji Nemci so izdali ukaz, da ne sme po osmih zvečer nihče iz hiše in da morajo vsi ob tej uri v posteljo (Pametno!). Tudi razsvetljeno ne sme biti nikjer po hišah.

18. marca 1944

TUDI ONI NAS STRELJAJO

Stoterna jata zavezniških bombnikov se je danes vlekla nad nami. Seveda ni to nič nenavadnega, ker je že vsakdanji prizor. Nenavadno je le to, da so z brzostrelkami streljali na naše vasi, da smo se morali poskriti.

(Se nadaljuje)

Pogovor s poljskim teologom Franciszkom Blachnickim

Poljski duhovnik Franciszek Blachnicki je voditelj znanega gibanja LUČ IN ŽIVLJENJE, ki na duhovni ravni odigrava danes v Poljski vlogo, ki jo ima na sindikalno-politični ravni Solidarnost. Objavljamo intervju, ki ga je z njim imel mlad slovenski intelektualec. Temu prijatelju MLADIKE se uredništvo posebej zahvaljuje, saj gre za intervju, ki je pravi termometer ljudskega razpoloženja današnje Poljske.

Kako ste spremljali dogajanja na Poljskem po ustanovitvi Solidarnosti do 13. dec.?

Najprej moram reči, da so ti dogodki zajeli celotno prebivalstvo, da ni bila dejavna samo ena skupina npr. Solidarnost in drugi pasivni opazovalci. To je bil boj za osvoboditev vsega ljudstva, vsi so bili pri tem na svoj način dejavni. Nekateri so delovali v sindikatih, drugi drugače, ves čas pa je bila čudovita velika enotnost vsega ljudstva. Že nekaj mesecev smo vedeli, da vladajoča skupina na noben način ne bo prostovoljno odstopila. Občasne privolitve so pomenile zgolj taktiko, oni so morali pred močjo Solidarnosti in drugih skupin stopiti za kakšen korak nazaj, vendar to ni pomenilo, da se je vladajoča skupina spreobrnila od svoje miselnosti in tudi mi nismo imeli nobenega upanja, da bi se v njihovem zadržanju kaj bistvenega spremenilo, s tem se nismo varali. Nekaj mesecev je bila situacija, v kateri se ni vedelo, kako bodo stvari potekale naprej, zase smo vedeli, da ne smemo odstopiti od svojih stališč in da obstaja samo alternativa — prostovoljno sprejeti pozicije pred avgustom 80 ali pa dopustiti, da oni poskušajo to doseči z orožjem. Druga alternativa je bila za nas boljša, tako moremo ta boj biti naprej.

Sam sem bil bolj povezan z univerzami, posebno v zadnjih tednih, ko so bile stavke na univerzah tudi v Lublinu, še posebej na katoliški, ki je igrala vodilno vlogo. To so bili t.im. zasedbeni štrajki. Študentje so univerzo zavzeli in z njo upravljali, življenje na njej je bilo ves čas aktivno, bila so razna zborovanja, predavanja, posebna dušna oskrba, dnevno je bila maša in naše gibanje je med stavko izvajalo svoj evangelizacijski program za študente v Lublinu, Krakowu, Varšavi in mnogih drugih mestih. Lahko rečem, da je duhovna edinost podpirala boj za svobodo, solidarnost ni vladala samo v sindikatih pod tem imenom, ampak v vsem ljudstvu in zato je ves ta čas pomenil utrjevanje ljud-

stva in priprava na to, kar se je zgodilo 13. decembra. Tistih 14 mesecev je bilo veliko intenzivnega dela, bila je prava prebuditev naroda. V tem času se je več storilo za osveščanje in enotnost kakor v mnogih letih poprej. To so bile neke vrste duhovne vaje za ves narod. Seveda ne samo v religioznem smislu, čeprav je vedno šlo za duhovne vrednote, človečanske pravice, resnico in svobodo. Vsi ti meseci so pomenili veliko delo za duhovno utrditev ljudstva, tako da to ni bilo nepripravljeno na to, kar se je zgodilo 13. decembra. 13. dec. ni konec vseh upanj, to ni konec, ampak je duhovni boj prešel samo v novo fazo. Zato vladajoči skupini ni uspelo ljudstva zlomiti s terorjem. V tem smislu moramo gledati na celotno situacijo.

Kako je vaše gibanje povezano s temi dogodki?

Ne gre za nobeno formalno povezanost med sindikatom Solidarnost in gibanjem Luč in življenje. Obstaja pa duhovna povezanost, in sicer v tem, da se je gibanje vedno borilo za iste človečanske pravice. V gibanju se je močno utrdila drža, da se je potrebno boriti brez orožja in nasilja in tako stališče zavzema tudi delavstvo. Gibanje je torej imelo določen vpliv, da je vzgajalo ljudi za življenjsko držo »biti priča brez strahu«. Ko se je Solidarnost ustanovila, so tako mnogi ljudje iz gibanja spontano prevzeli odgovorna mesta v sindikatih. To so bili ljudje v podjetjih ali na univerzah, ki so že prej bili znani zaradi svoje vodilne vloge in so tako tudi v Solidarnosti prevzeli važna mesta. Sam sem v Lublinu na vseh fakultetah doživel, da so v stavkovnih komitejih bili ljudje iz gibanja. V ozadju vsega je torej bil neki skupen boj za osvoboditev v imenu resnice, človečanskih pravic in duhovnih vrednot. To je gibalo celotno ljudstvo ne glede na formalne povezave posameznih skupin. Bile so seveda določene skupine, ki so se boljše organizirale in pripravile, to ni bila samo Solidarnost, ampak tudi svobodno študentsko združenje, gibanje med intelektualci in učitelji ter mnogo drugih. Solidarnost je bila vodilna in pod njenim imenom so se vsi združili. V ozadju teh gibanj je bila seveda tudi Cerkev, ki je vse to duhovno podpirala, ker je vse to boj za vrednote, ki jih Cerkev sama zagovarja.

Kako ocenjujete sedanji trenutek na Poljskem?

Mnogi pravijo, da je ta situacija brezizhodna za obe strani. Težko je reči, kako se bodo stvari naprej razvijale in kakšen izhod bo mogoče najti. Vendar če človek presoja zadržanje ljudstva, po-

tem moramo reči, da položaj ni tako slab, ravno nasprotno, vedno boljši je. Enotnost ljudstva in duhovni odpor je močnejši kakor kadarkoli prej v zgodovini boja za svobodo. Vladajoča skupina ni dosegla svojega cilja, da bi zlomila ljudstvo s pomočjo policije in vojske. Učinek je bil ravno nasproten. Ljudstvo se je še bolj strnilo in za režim je to brezizhoden položaj, saj se vendar ne da dolgo vladati, če imaš vse ljudstvo proti sebi. Zadnji čas je opaziti, da Jaruzelski in ljudje okrog njega sami iščejo kompromis in bi zato radi zopet pridobili tudi Cerkev. Dejansko pa oni samo na zunaj obvladajo situacijo in kar so dosegli z internacijami in terorjem, je samo to, da so vodilnim močem odpora onemogočili njihovo normalno dejavnost. Te naloge pa so prevzeli drugi in tako ljudstvo ni brez vodstva. Del vodstva Solidarnosti je na svobodi in ti delajo ilegalno. Stvari so se že dobro organizirale, obstaja že centralno vodstvo za ves narod. Medtem ko vladajoča skupina med tem časom ni uspela predložiti nobenega pozitivnega programa in je tako vedno bolj v slepi ulici. Dejstvo je, da so to predvsem vojaške osebe, oficirji in generali, ki sicer znajo pokazati svojo fizično moč; niso pa sposobni, da bi vodili državo, saj ne zmorejo niti političnega, niti socialnega, niti gospodarskega koncepta. V nedogled se ne da vse samo držati v verigah, ampak mora iz tega nekaj nastati. Odpor ljudstva pa je iz meseca v mesec močnejši in ne slabši. In seveda mnogi se sprašujejo, kaj se bo zgodilo? Če vladajoča skupina opusti teror, potem imamo takoj podobno situacijo kot pred 13. dec. Oni torej s svojega stališča ne smejo odstopiti. Na drugi strani pa ne morejo v nedogled gospodovati z orožjem, ker s tem kriza ne bo rešena v gospodarskem smislu in končno se tako noben narod ne da voditi.

S strani Cerkve — cerkvene diplomacije — je bil dan predlog družbenega dogovora, ki pa je vprašljiv, ker predvideva dobro voljo z obeh strani. Pri ljudstvu je mogoče najti dobro voljo, oni so pripravljeni odpustiti in razumeti, ampak veliko vprašanje je, če je to možno najti na drugi strani. Mnogi dvomijo o tem, da bi pri vodilnih ljudeh lahko našli kaj dobre volje, če bi jo namreč imeli, bi morali videti svoje slabosti in napake ter jih priznati. Edino znamenje dobre volje bi bil njihov odstop z vodstvenega položaja, dokler pa do tega ne pride, ne moremo govoriti o dobri volji in to je seveda dilema. Ja, če rečejo, mi akceptiramo vašo dobro voljo, zato naredimo kompromis, potem bi bila to spet taktična laž in pri prvi priložnosti bi zopet šli nazaj v stare tirnice. Če hočemo govoriti o dogovoru med režimom in ljudstvom, mora biti dobra volja obojestranska in če hočemo biti realisti, potem moramo reči, da od teh gospodov tega ne moremo pričakovati. To je položaj, ki ga že 60 let izkušamo v večjih deželah v boju s t.i.m. komunistično nomenklaturo. Gre za partijo, socialistično ali komunistično, ki vlada in ki je s silo prišla na oblast, njen cilj pa je, to oblast obdržati. To je edini cilj teh ljudi. Vedno, ka-

darkoli se je nasedlo možnosti, da se bo komunizem notranje spremenil, vedno, ko se je zaupalo, da bo nastal novi komunizem s človeško podobo, vedno je to pomenilo začetek propada. Ljudje so znova in znova bili razočarani in to jih je razorožilo pri njihovem boju za svobodo. Vsak tak poizkus je bil začetek novega konca.

Naša izkušnja je dovolj velika, da vemo, da je ta sistem v svojem bistvu nespremenljiv in da v njegovo spreobrnitev ne moremo več verjeti. Seveda je pa pri Bogu vse mogoče, če torej v Boga verujemo, potem moramo moliti za spreobrnjenje teh ljudi. Kot kristjani molimo za spreobrnjenje grešnikov, če torej hočemo iti v dogovor, potem moramo kot kristjani začeti moliti, da Bog te ljudi spreobrne in če se spreobrnejo, potem morajo priznati, kaj so narobe storili, morajo odstopiti in omogočiti novo državno vodstvo — druge poti ni. Vse drugo je zgolj prevara. Seveda lahko pride do kompromisa za nekaj časa, samo s tem se obstoječe stanje samo podaljšuje in to bi bila samo navidezna rešitev in v tem smislu je zgolj človeško gledano in politično sedanji položaj brez izhoda. Ti vladarji na Poljskem niso več v stanju vladati ljudstvu. Razvoj je šel tako daleč, da se je ljudstvo v teh mesecih tako utrdilo v svoji držbi, da danes na Poljskem ni noben človek prepričan pristaš oblasti razen policije in teh ljudi, ki so si moč v državi sami prisvojili. Pri nas se pripoveduje anekdota, da je Jaruzelski ob obisku na Kitajskem vprašal: »Koliko imate pri vas nasprotnikov komunizma?« Predsednik partije mu je odgovoril: »Okrog 35 milijonov.« Jaruzelski je nato dejal: »Ja, potem jih je približno toliko kot pri nas.«

Seveda je gospodarska situacija pri nas težka, vendar se je ljudstvo na to navadilo, da živi v težkih razmerah. Ne moremo pa reči, da bi deželo ogrožala lakota, nihče še za lakoto ni umrl. Seveda so problemi podhranjenosti, posebno pri otrocih, in v prihodnje se bodo zaradi tega pokazale nekatere zdravstvene posledice, če bo to stanje še dolgo trajalo. V tej težki situaciji pa se še da živeti, ljudje si sami pomagajo. Vsepopvsod, kjer je kaj zemlje, si nasadijo povrtnino, da se tako preživijo. Da je gospodarstvo katastrofalno, to ni nobena katastrofa za poljsko ljudstvo. Gospodarstvo in industrija sta pri nas ves čas delala za Sovjetsko zvezo in ne za naš narod. To je potrebno imeti pred očmi, ko presojava gospodarski položaj. Ljudje na zahodu pravijo, zakaj Poljaki bolje ne delajo. Mi pa točno vemo, čim več produciramo, toliko več gre v Rusijo, zato ni naš interes, da veliko naredimo, ker to ni za nas. Tudi vsa posojila iz Zahoda niso bila za nas, ampak so preko Poljske šla v Rusijo. Za t.i.m. transver rubelj smo mi več plačali za produkcijo, kot pa dobili od Rusov. N.pr. pri izdelovanju ladij smo morali za dolarje kupiti na Zahodu določene elektronske naprave in za te smo plačali več, kakor pa so Rusi nam dali za celo ladjo. In to je t.i.m. poljsko gospodarstvo. Nobenega smisla ni, da gospodarstvo obnovimo tako dolgo, dokler nimamo garancije, da bomo delali zase

in ne kot sužnji za gospodo, ki izkorišča naše delo. Če torej industrija nazaduje, potem to ni katastrofa za ljudi, ampak za režim. Režim mora najti pot, po kateri bo ljudstvo motiviral za delo, to pa je seveda vprašanje. Simbol vstaje poljskih delavcev je polž, ki leze počasi in ima dva rožička — to je naša metoda. Pri vsakem delavcu se ne da postaviti vojaka, ki bi ga priganjal, končno se ne bi niti vedelo, kdo koga priganja — tudi to je eno izmed vprašanj. Situacija je človeško gledana res brezizhodna in se v prihodnosti ne da reči nič. Režim mora narediti nekaj sporazumov in kompromisov z ljudstvom, samo ne preveč, ker potem izgubi vse. Nekateri so mnenja in to je zelo verjetno, da si režim želi konfrontacije, zato bi naj provociral ljudstvo do krvave borbe, nakar bi oni s terorjem odgovorili in poklicali direktno na pomoč rusko armado. Indirektno je ta tako in tako že prisotna. Posebno je to nevarno, da sprovcirajmo mladino, ki je nepotrpežljiva, in to bi bil za nas poraz. S stališča Cerkve in Solidarnosti ne smemo dopustiti prelivanja krvi. Ostati moramo pri boju brez orožja, pri boju za svobodo z ljubeznijo. Če na tej poti vztrajamo in če se bo ta model razširil tudi na druge narode, potem to mora voditi k zmagi in to je edina pot. Obstajajo tudi dokazi, da so bile provokacije aranžirane od tajne policije. Priče so povedale, da so ljudje od policije 3. maja v Varšavi demolirali lokale in metali kamenje na demonstrante — to je delala policija. V tem je velika nevarnost, toda ljudstvo je budno, vedo, da so to provokacije, zato so vse bolj previdni.

Če bomo vztrajali na tej poti, potem je realna šansa, da se ta sistem zruši. Tega bi se tudi na zahodu morali bolj zavedati, da je duhovnemu odporu potrebna večja pomoč kakor vsaka oborožitev. Večkrat sem v Ameriki govoril, če bi samo 1 promil denarja od oborožitve namenili za dobro propagando, za razširjanje resnic in utrditev duhovnih vrednot, potem bi bil uspeh mnogo večji, kakor pa je po poti oboroževanja, ki je prav tako slepa ulica. Oborožitev vodi v katastrofo na obeh straneh.

Razen tega ljudstvo veruje, da se bo zgodil čudež. Verjamemo, da tudi Bog lahko poseže v zgodovino. Ne moremo zagovarjati stališča, da je vse prepuščeno na milost in nemilost človeških rešitev in da Bog nima pravice poseči v zgodovino in jo spremeniti. Lahko pride do česa, kar ne moremo predvidevati in v eni noči se lahko vse spremeni. Komunizem bo tako dolgo na oblasti, dokler to Bog predvideva v svojih večnih načrtih. Komunizem je božja kazen za grešni svet, dokler izvršuje svojo nalogo kot božje orodje, tako dolgo bo na oblasti. Pride pa ura, ko bo Bog rekel, do sem in nič več naprej. In potem se lahko vse spremeni v trenutku. Na Poljskem je to pričakovanje močno, vsi čakajo na dogodek, ki ga ne morejo predvideti človeški načrti, posebno sedaj ob 600-letnici Marijinega češčenja. Tudi to možnost moramo dopuščati, saj je v zgodovini že pogosto prišlo do sprememb, ki jih nihče ni mogel predvidevati.

V slovenska obzorja in čez

Mogoče ne veste, da...

- da ima znani italijanski režiser Giorgio Strehler mater Slovenko, doma iz Sv. Križa pri Trstu.
- da je pred izidom zunaj Slovenije nova zgodovina slovenske revolucije, z novim poglobljenim pristopom do tistega spornega časa.
- da je letošnje DRAGO spremljal dopisnik tržaškega italijanskega dnevnika IL PICCOLO in v njem tudi poročal o predavanjih.
- da je župni urad v Medjugorju izdal 24 strani obsegajočo razmnoženino INFORMACIJE, v kateri opisuje dosedanje nenavadne dogodke, jasno naklonjen njihovi avtentičnosti.
- da mariborska kulturna revija NOVA OBZORJA objavlja v nadaljevanju dnevnik pisatelja Vladimira Bartola iz leta '30, poln pikantne privatnosti iz ljubljanskega kulturniškega okolja.
- da je znana literarna zgodovinarica Marja Boršnik umrla utopljena, ko jo je obšla slabost med kopanjem na Mljetu.
- da je mlada predstojnica klarisij v Nazarjah v Savinjski dolini po študijah gradbeni tehnik in da sama nadzoruje obzidavanje samostanskega vrta.
- da na Kosovu miličniki hodijo okrog v troje, a da kljub temu prebivalstvo ne plačuje več komunalnih uslug, plina, vode, elektrike itd.
- da utegne kdaj iziti prvi slovenski izvirni mistični tekst, v katerem Kristus v prvem povojnem desetletju — sredi petdesetih let — govori Slovenki.
- da mislijo v Radmirju v Savinjski dolini poslikati v poseben album dragocene mašne paramente, ki so jih poslali v dar znameniti radmirski cerkvi sv. Franciška Ksaverija poljski kralji, in album pokloniti Janezu Pavlu II.
- da je mariborski generalni vikar Jožef Smej književnik, ki ima v rokopisu tudi prevode iz madžarščine in francoščine, med drugim tudi nekaj Racinovih tragedij.
- da se je nekaj italijanskih šolnikov, ki bi radi poučevali italijanščino na slovenskih šolah v Trstu, javilo na izpit iz slovenskega jezika.

Kaj pomeni za vas dialog med marksizmom in krščanstvom?

Enostavno bi rekel nič. Ni nobenega dialoga med marksizmom in krščanstvom, če pa za ta dialog ni partnerja. Danes vendar ni več nobenega prepričanega marksista. Marksizem je bil vedno izraz, ki je kot orodje služil propagandi. Kolikor pa gre za intelektualno soočanje, je to stvar, ki je mimo. Marksizem je že zdavnaj presežen, njegovi boljši predstavniki so se spreobrnil, kot npr. Kolakovski, ki je danes proti marksizmu in ne po-

laga nanj nobene vrednosti. Partije in skupine na oblasti še tu in tam govore o marksizmu, kar pa je čista fraza, ki nima nobenega pomena. Duhovnik in profesor Tischner iz Krakova je napisal knjigo »Poljska v obliki dialoga« — knjiga je prevedena tudi v italijanščino. Končno spoznanje v tej knjigi je, da marksistična filozofija danes ni za nikogar več uporabna. Nihče je več ne more s pridom uporabljati. Torej je to anarhizem, če se človek trudi z marksizmom diskutirati. To, kar imamo mi danes na Poljskem, ni več noben marksizem, ampak je tiranija skupine, ki se skuša z marksistično pomočjo sklicevati na senco od znanosti, kar pa noben človek na Poljskem ne jemlje resno in tako ni nobenega dialoga, ker to nima nobenega smisla. Mi dobro vemo, da vladajoči oblastniki sami nimajo pojma o marksizmu in prepričanega marksista na Poljskem danes skoraj da ni.

Danes se veliko govori o ideji združene Evrope, kaj pomeni vam podpiranje te misli s strani Cerkve?

Mislím, da je prav, da Cerkev podpira to idejo, ki pa še ni zrela. Zahodna Evropa se s tem ukvarja že nekaj časa, medtem ko Vzhodna k tem prizadevanjem še ni pritegnjena. Prvi problem je osvoboditev ljudstev in potem lahko govorimo o edinosti, ampak že v tem boju za svobodo bi morali več misliti na edinost. Če bi se vzhodna ljudstva v boju za svobodo bolj združila, potem bi bila tudi bolj pripravljena za edinost po boju. To je danes posebno važno, da bi bilo skupno delo vzhodnih ljudstev bolj utrjeno v tem boju za svobodo. Premalo je sodelovanja tudi v eksilu. Mnoge skupine se med sabo slabo poznajo in ne sodelujejo. Sam bom poskušal v tej smeri več storiti in jih zblížati. To je začetek poti k edinosti, ki bi jo lahko dosegli po svobodi.

Kakšno mesto imajo po vaše v evropski skupnosti mali narodi?

Mali narodi so velikega pomena, ker v svojem odnosu do drugih ne gradijo na principu moči, ampak na principu nesebičnosti. Lahko sicer pri neki združitvi nastane formalna enotnost, pod okriljem ene države, znotraj katere pa narodi nimajo nobene besede, kakor je to v Sovjetski zvezi, ki je čista prevara. Če govorimo o edinosti med narodi, potem mora tu stopiti v ospredje princip nesebičnosti in nesamouveljavitve, pri čemer mali narodi lahko odigrajo veliko vlogo.

Evropska krščanska zavest je v krizi. Katere so bistvene sestavine te krize?

Najprej je to laicizacija, ki je imela določene filozofske osnove, danes pa je to življenjski stil, ki se odraža v konzumni družbi ali praktičnem materializmu v zahodni Evropi. To je največja nevarnost za vero. Kaže pa se že novo prebujanje krščanstva, ki pa se mora zgoditi v znamenju edinosti. Ne verjamem, da bi lahko prišlo do večje obnove krščanstva brez prave edinosti med kristjani. Če krščanstvo v Evropi hoče zaživeti, po-

tem mora odpraviti napetosti med katoliškim in protestantskim svetom. Obnova krščanstva potem nadalje mora zajeti tudi vzhod in v tej zvezi je pomembna papeževa poteza, ki je imenoval za zavetnika Evrope tudi sv. Cirila in Metoda ob sv. Benediktu. To je odločitev, ki ima velik vzgojni pomen, namreč da Evropa ni samo Zahod ampak tudi Vzhod. Vsi trije svetniki so znamenje edinstvi med vzhodom in zahodom. Vera na vzhodu je po preganjanju mnogo bolj utrjena in tako lahko vzhod zahodu posreduje svoje priče vere. Za edinost lahko veliko storijo tudi karizmatična gibanja. Drugi vidik službe vzhoda zahodu pa je ohranitev povezave s tradicijo, kar je zahod zanemaril in tako izgubil svoje korenine. Korenine pa so skupne in na tem lahko tudi gradimo prihodnost krščanstva.

Kakšna naj bo kristjanova drža v krizni zgodovinski situaciji?

V kristjanu se predvsem mora prebuditi misijonska zavest. Če kristjan svoje krščanstvo jemlje kot neke vrste zavarovanje, s katerim si zagotovi življenje po smrti, potem take vere ne more upravičiti pred svetom, ker je vera vedno nujno povezana s poslanstvom tukaj, z misijonom. Mi kristjani imamo rešitev za probleme sveta. Osvoboditi se moramo manjvrednostnih kompleksov. Po prenovi in utrjeni veri moramo priti do tega, da je naše poslanstvo s Kristusom osvoboditi svet in mu pokazati prihodnost. Kriza sveta je kriza vere. Dokopati se moramo do globoke in avtentične vere, s katero pa je misijonska zavest nerazdružno povezana. Ni avtentičnega krščanstva brez te zavesti. Vzgojiti moramo nov tip kristjana, ki bo imel zavest poslanstva in potem bo krščanstvo bolj živo in bo tudi lahko pomagalo spraviti svet iz krize.

(Del odgovora na vprašanje, kaj želite slovanški Cerkvi.)

Cerkev mora iz svoje defenzivne države v ofenzivno. Odrešitvene teologije sodobnega sveta so razočarale in sedaj mora priti nekaj novega. Človeštvu je potrebno dati novo upanje za osvoboditev vseh zunanjih in notranjih spon in to lahko da samo krščanstvo, saj je vendar evangelij osvoboditev človeka. Drugi vidik pa je vera, da ima krščanstvo v sebi moč za pravo oblikovanje skupnosti. Dosedaj smo imeli opraviti s karikaturo skupnosti, ki je posameznika atomizirala in ga osiromašila njegove osebne vrednosti. Krščanski pojem comunio in komunizem sta sicer podobna pojma, ki pa nimata nič skupnega. To je dobro razložil U. von Balthazar v prvi številki revije **Communio**, kjer pravi, da je komunizem utopija, ki se nikoli ne da uresničiti, ker je sam v sebi protisloven. Ideja sama je mnogo ljudi zajela, uresničitev pa je vse sanje razblinila, ker se je pokazalo, da je to idejo mogoče uresničiti samo s terorjem in nasiljem. Alternativa je krščanska comunio.

UMRL JE PROF. IVAN THEUERSCHUH

15. julija je v Trstu umrl skavtski starešina prof. Ivan Theuerschuh, dolgoletni profesor na slovenskih šolah na Tržaškem ter znan javni in kulturni delavec. V javno življenje je stopil že pred vojno in bil izvoljen celo v beograjski parlament. Po zadnji vojni pa se je v Trstu ves posvetil vzgoji mladine. Bil je med ustanovitelji skavtske organizacije, predaval je o vzgojnih vprašanjih po radiu in v društvih, pisal članke in več let sodeloval tudi pri naši reviji. Ohranili ga bomo v lepem in hvaležnem spominu.

NOV KONZUL V TRSTU

Konec avgusta je dosednji jugoslovanski generalni konzul v Trstu Štefan Cigoj zapustil Trst. Na njegovo mesto je prišel Drago Mirošič, ki se je rodil v Lokvi na Krasu 15. marca 1940. Dokončal je pravo, bil nekaj časa sodnik v Sežani, nato pa je imel razne važne funkcije v republiških organih.

PRVI LJUDSKI MISAL ZA GRADIŠČANSKE HRVATE

Gradiščanski Hrvati bodo v kratkem prvič dobili mašno knjigo v svojem jeziku. Sestavila jo je hrvaška liturgična komisija škofije Eisenstadt (Železno), tiskali pa jo bodo v Zagrebu.

Anton Martin Slomšek

V petek, 24. septembra je minilo 120 let od Slomškove smrti. Ob tem jubileju so tako v Mariboru kakor v Rimu pripravili posebne slovesnosti in prireditve v čast in spomin velikega slovenskega škofa. V Mariboru so študijski dnevi, posvečeni Slomšku, trajali štiri dni in so se zaključili v mariborski stolnici s somaševanjem petih škofov in 120 duhovnikov. V Rimu pa so v zavodu Slovenik pripravili cel

teden trajajoč simpozij, na katerem so ugledni predavatelji osvetljevali Slomškovo osebnost in delo ter poudarjali njegov pomen v slovenski zgodovini.

† ALBIN MARTINČIČ

V sredo, 15. septembra, je v Gorici umrl upokojeni župnik Albin Martinčič. Star je bil 82 let. Njegovo življenjsko delo je bila zgraditev cerkve v Jazbinah po načrtih Vilka Čekute.

Poletni tabor tržaških skavtov

Prvi, ki so se letos odpravili na tabor, so bili vodi prve in četrte čete. Utaborili so se v Viškorši v Karnajski dolini, v bližini znamenite cerkvice iz 12. stoletja. Izbira Beneške Slovenije ni bila slučajna. 47 udeležencev tabora se je lahko seznanilo s stanjem naših rojakov na najbolj zahodni meji našega narodnega ozemlja. Taborili so od 15. do 29. julija.

Druga dva tabora izvidnikov sta bila na Pohorju. To je bilo prvič, da skavti taborijo na Pohorju. Tabor »B« se je ušotoril v bližini vasice Puščava. Udeležilo se ga je 59 članov. Tabor se je odlikoval posebno po pioneristiki. Postavili so recimo najvišji jambor v zgodovini zamejskega skavtizma. Le kakih 15 kilometrov dlje, na Recenjaku nad Sv. Lovrencem pa so se utaborili izvidniki in vodnice iz mesta in Brega. Vseh je bilo 53; na taboru je bila tudi skupina devetih članov verske skupine, ki se je dobro vključila

v taborno življenje. Izvidniki in vodnice so preživljali svoj tabor od 19. julija do 2. avgusta.

Naslednjega dne se je začel višek skavtskega delovanja tudi za volčiče in veverice, ter za starejše člane in članice, ki so tudi letos imeli svoj tabor. Najmlajši so postavili svoja dva tabora v bližini Šobca pri Lescah. Skupaj z voditelji je taborilo 121 ljudi.

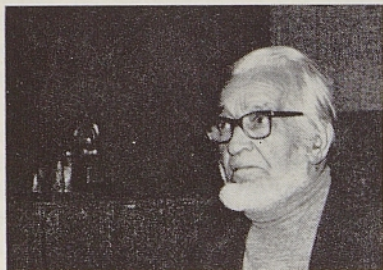
Omenili smo tabor starejših. Tudi oni so odšli na pot 3. avgusta in se utaborili v Viškorši na istem prostoru, kjer so bili pred njimi izvidniki in vodnice. Čeprav ne za vseh deset tabornih dni, je bilo skupno na njem 20 udeležencev. Zadnje dneve pa se je 15 novincev roverjev in novih popotnic odpravilo na gorsko turo, ki je ostala v nepozabnem spominu vseh udeležencev.

Tabori so se torej končali, skavti in skavtinje pa se pripravljajo na letošnje delovanje.

Taborni ogenj volčičev in veveric med obiskom staršev

FRANCE GORŠE 85-LETNIK

26. septembra je kipar France Gorše, danes gotovo najpomembnejši religiozni umetnik na Slovenskem, praznoval 85. rojstni dan. Ničkoliko njegovih del je posejanih tudi po Primorskem, saj smo lani lahko gledali v Trstu in Gorici retrospektivno razstavo, omejeno prav na to področje. Velikemu in večno mlademu ustvarjalcu in prijatelju želimo še mnogo zdravih in plodnih let!

† ADOLF PERTOT

Konec septembra so v Nabrežini pokopali dolgoletnega organista in pevca Adolfa Pertota. Star je bil 79 let. Pod fašizmom je bil zaradi svoje zavednosti preganjan in celo konfiniran. Po vojni je bil med ustanovitelji politične stranke SDZ na Tržaškem.

† RUDI BRATUŽ

V Kanadi, kamor se je leta 1968 izselil, je letos poletni umrl znani goriški kavarnar Rudi Bratuž. V prvih povojnih letih je posegel v javno življenje in bil tudi izvoljen v goriški občinski in pokrajinski svet.

Pisatelj
Boris Pahor
in prof.
Stojanović
v sproščenem
pogovoru
na Dragi '82

PALIJ ZA LJUBLJANSKEGA NADŠKOFA

V nedeljo, 29. avgusta, je papežev pooblaščenec apostolski pronuncij Cecchini podelil v ljubljanski stolnici metropolitu dr. Alojziju Šuštarju tako imenovani palij, znak metropolitske službe.

† MIHA GUŠTIN

V 81. letu je v začetku septembra preminul nekdanji repentabski župan Miha Guštin. V občinskem svetu je stranko Slovenske skupnosti zastopal 15 let, župan pa je bil za dve mandati dobi. Bil je svetel lik zavednega in poštenega Slovenca.

KNJIGA O SLOVENSKEM JEZIKU

»Slavica Publishers, Inc.« največja založnica ameriških slavističnih publikacij, je izdala monografijo STRUKTURA IN ZGODOVINA SLOVENSKEGA JEZIKA, ki jo je napisal dr. Rado Lenček, redni profesor na Kolumbijski univerzi v New Yorku. Knjiga, ki obsega 365 strani, predstavlja vsestransko in izčrpno slovenski jezik in je prva obdelava slovenskega jezika te vrste. Knjigo je mogoče naročiti pri Slavica Publishers, Inc., P. O. Box 14388, Columbus, OH 43214 USA.

† HRVOJ MAISTER

17. julija je v bližini Pariza umrl Hrvoj Maister, sin generala Rudolfa Maistra. Star je bil 76. let. Do upokojitve je delal na francoskem radiu, kjer je užival velik ugled zaradi znanja jezikov. Bil je navezan na Primorsko, kjer je imel veliko prijateljev.

NATEČAJ ZA ZBOROVSKO SKLADBE

Zveza slovenske katoliške prosvete je razpisala natečaj, namenjen izvornim skladbam za mešane, moške in ženske zборе, katerega se lahko udeležijo vsi slovenski zamejski skladatelji, živeči v Italiji in Avstriji.

Kdor se ga namerava udeležiti, naj pošlje v petih izvodih svoje skladbe, kakor navedeno v pravilniku, na naslov:

**Zveza slovenske katoliške prosvete
Unione culturale cattolica slovena
Fermo posta - 34170 - Gorica/Gorizia -
Italija do vključno 31. oktobra 1982.**

NAŠI PRAZNIKI

Poletje je mimo in Naši prazniki, ki jih vsako poletje prireja Slovenska skupnost na Tržaškem, tudi. Ti ljudski prazniki so pravzaprav postali že prava družabna srečanja s prijetnim družabnim in kulturnim sporedom. Letos so na Tržaškem bili kar štirje in sicer na Proseku, v Koludrovici, v Borštu in v Barkovljah.

ANGEL KRAČINA

Znani beneški duhovnik dr. Angel Kračina, ki je bil zadnjih 16 let župnik v Buji, je sredi poletja postal kanonik in se preselil v Čedad. Skupaj z njim je v čedajskem kapitlju tudi dolgoletni dreški župnik Valentin Birtič.

CANKAR V ANGLEŠČINI

Pri Slovenskem ameriškem inštitutu, ki ga vodi Edi Gobec, je pravkar izšla Cankarjeva knjiga črtic »Podobe iz sanj« (Dream Visions) v angleškem prevodu Antona Družine in z umetniškimi ilustracijami Lillian Brulčeve.

BORIS PAHOR

V Ljubljani bo menda v kratkem izšla nova knjiga proze tržaškega avtorja Borisa Pahorja. Gre za dnevniške zapise in razmišljanja, kakor jih je zadnja leta pogosto objavljala revija Zaliv. Prof. Pahor bo prihodnje leto praznoval sedemdesetletnico. Pravkar pa pripravlja novo številko svoje revije, ki bo izšla za božične praznike.

NAŠ JEZIK - Piše Olga Lupinc

Ni dovolj, da se zanikovanja učimo le v šoli, treba ga je znati uporabljati v pogovornem jeziku, še bolj pa ga morajo poznati tisti, ki vsak dan sučejo pero. Vendar se primeri, da včasih kdo poreče, — taka pretirana natančnost pa res ni potrebna, in zapiše že v naslovu napačno. Pravila v slovnica govore, da mora stati predmet v nenikalnih stavkih v tožilniku, v nikalnih pa v roditelju. Največ napak delajo iz povrnosti; hujske so tiste, ki so posledica neznanja. Tisk zelo greši zoper pravila o zanikanem roditelju, vendar bi morali odgovorni v uredništvih najbolj kričeče napake popraviti. Kaj hočemo, ko pa se nič ne prime prav tistih, ki nam s pisano besedo najbolj kvarijo slovenščino. Največ nikalniških napak se zapiše tistim, ki prevajajo besedila iz srbohrvaščine. V srbohrvaščini zanikanje ne terja roditelja, zato pri prevajanju v slovensko obliko pozabijo nanj. Ker je v srbohrvaščini pri zanikovanju uporabljen tožilnik, ga tudi v slovenski prevod kar prepisujejo, namesto da bi pomislili na slovensko obliko zanikanega roditelja.

Že v pogovornem jeziku slišimo napačno rabo — *to pa nisem videl, to pa ne vem* — namesto — *tega pa nisem videl, tega pa ne vem*. Pogosto slišimo napačno besedno zvezo — *nisem imel težave*. Očitno je tu napačen sklon, stavek zahteva roditeljsko obliko — *nisem imel težav*. V časnikih pa beremo — ta največji nesporazum ni zakrivila vladna kriza. Nesporazum je v tem stavku predvsem zaradi zanikanega roditelja, moralo bi pisati — *tega največjega nesporazuma ni zakrivila vladna kriza*. In spet beremo — *nikoli nam nihče ni nudil pomoči*. Dve napaki sta v tem stavku — dvoumni glagol *nuditi* rajši zamenjajmo z domačima *dati* ali *ponuditi*. Samostalniško pomoč pa je v zanikanem roditelju pomoči, zato bo pravilno — *nikoli nam nihče ni ponudil pomoči*.

Vedeti moramo, da se *brez* kot predlog ne more družiti z veznikom, zato namesto zveze *brez, da bi pozdravil* pravimo *ne da bi pozdravil*. Za knjižno rabo velja oblika — *odšel je, ne da bi pozdravil* ali *odšel je brez pozdrava*. Vemo pa, da v govoru pa tudi v pisavi žal ni redka napačna zveza — *odšel je, brez da bi pozdravil*.

V časopisu beremo — besedilo zakonskega osnutka pa dokazuje, brez da bi vlada spoštovala te obveze. Zvezo predloga *brez* z veznikom štejem za hudo napako. Izognimo se ji in zapišimo pravilno — *ne da bi vlada spoštovala te obveznosti*.

Zoper zanikani roditelj grešijo športni poročevalci, ko pišejo — *ne moremo si privoščiti* prav pri vsakem našem klubu *vrhunske rezultate*. Predlog *pri* bi moral zamenjati predlog *v*, zato *ne*, — pri vsakem našem klubu, — temveč *v* vsakem našem klubu. V tem stavku je pisca gotovo zavedla nedoločniška oblika *privoščiti*, ko je stavčni predmet povezan z nedoločnikom. Naš občutek niha med tožilnikom in roditelju-

kom, vendar se tudi za take primere najde pravilo. Če se zanikovanje nanaša na osebek, zmeraj uporabljamo roditelj. (Ne morem odpreti tega okna). Če je zanikanje izraženo brezosebno, se bolj nagiblamo k uporabi tožilnika. V našem primeru bi moral pisec uporabiti roditelj in bi zapisal takole — *ne moremo si privoščiti vrhunskih rezultatov*. Pogosto slišimo napačno besedno zvezo — *temu ni vedno tako*. Če pravimo, *to je tako* in nihče ne bi dejal, *temu je tako*, zakaj bi pa rekli, *temu ni tako*. Dr. Rudolf Kolarič je zapisal o tej jezikovni napaki takole: »Zakaj je lepše, ako se pravi — *temu ni tako*, namesto — *to ni tako*. Nič drugega ni to kakor cvetka tiste miselnosti lažizobraženstva, ki mu je bila vsaka lepa slovenska beseda 'kmečka.« Napaka je danes enako ali še bolj razširjena.

Prof. Lelji Reharjevi se za njeno sedem strani dolgo pismo lepo zahvaljujem. Odgovor nanj bi bil za to rubriko predolg, zato o tem kdaj drugič. Le na kratko naj povem, da ji ni všeč »polemično razpravljanje o starih in (vsaj za veliko večino) že zdavnaj razčiščenih problemih po dvajsetih letih« v zvezi z besedo *bravec* ali *bralec*: »Razčiščena« bo beseda šele z novim SP, ki bo morda izšel 1984 — *Načrt pravil za novi SP* predlaga v poglavju *Posebni primeri besedotvorja*: samostalnike na -ec ali -lec, -vec pišemo, če se podstava končuje na l ali lj, (vendar se tudi tu lahko piše -lec) voliti - volivec (volilec), samoupravljati - samoupravljavec (samoupravljalec), ponavljati - ponavljavec (ponavljalec) — torej razpravljanje še nikakor ni za v koš.

Odveč je bilo naštevanje številnih primerov za »boljše« ali »bolje«, ker ena trditvev spodbija drugo.

V naslednjem letniku Mladike pa boste lahko sami s svojimi prispevki obogatili revijo in prispevali k vsemu tistemu, česar doslej ni bilo in s čimer niste zadovoljni.

ZA ORANŽNO ROŽNATE GLADIOLE

*To vam moram reči, gladiole,
pa čeprav na soncu dremate:
dih oranžno rožnat vaše mode
tkivo s tkivom veže dušo rože —
ljubim vas! Le dremajte naprej.*

*Tiho, tiho grem na rob ravnine,
vzpnem se v hrib in grem v odprti svod,
dalje, više, globlje, srčno bliže,
šepetajo vaše duše žive,
kjer morjé prihaja klicat prod.*

*To Mu moram reči, Ustvarjalcu
slik rumenkaste pokrajine:
v gladiol peresnatem pisalcu,
v mojstrsko ustavljenem plesalcu —
hvala! Za telesa abeced.*

VLADIMIR KOS

Španija - dežela Mundiala

Osrednji letošnji športni dogodek — svetovno nogometno prvenstvo — je postavil Španijo za skoraj dva meseca v ospredje svetovne pozornosti. In vendar je Italija — zmagovalec Mundiala — kaj malo spoznala pravo Španijo, saj so »azzurri« igrali, z izjemo finalnega dvoboja v Madridu pretežno v krajih, ki imajo po svoji zgodovini, tradicijah pa tudi po zemljepisnem in krajinskem položaju kaj malo španski videz.

Italijanski nogometaši, časnikarji in navijači so namreč večji del Mundiala preživeli v Galiciji in Kataloniji, v deželah torej, kjer je španščina, bolje rečeno kastiljščina šele drugi pogovorni jezik, ki iz meseca v mesec, odkar je Španija po smrti diktatorja Franca demokratično zadihala, izgublja na veljavi in vsakdanji uporabi.

Kako se ponovno odkrivajo tradicije, kultura in posebnosti jezika, smo začutili takoj ob pristanku na letališče v Vigo, ki sicer upravno spada pod mnogo manj pomembno mestoce Pontevedra, vendar je iz gospodarskega vidika najpomembnejše mesto španske severo-zahodne dežele Vigo. Pristanek je za potnika, vajenega vseh mogočih letališč, skoraj travmatičen. Pokrajina je kljub neposredni bližini Atlantskega oceana gričevna, če že ne gorata, obala zajedena od fjordov, ki vse bolj spominjajo na skandinavske dežele kot na sončno Španijo. Da bi dobili vsaj kilometer ravnine, ki je potrebna za kolikor toliko varen letalski pristanek, so v Vigo morali razkopati grič. Letalo pa mora pred pristankom zaviti mimo fjorda in se nato z zmanjšano hitrostjo polagoma približevati stezi. Če pilot bistveno ne zmanjša hitrosti, je nevarnost, da se letalo ne bo ustavilo, ampak da se bo razbilo ob končnici, kjer se v nebo dvigajo skale gričevnatega pobočja. Toda piloti krajevne družbe Aviaco, državna družba Iberia v Vigo ne pristaja, so vajeni težav in pristankov celo v deževnem vremenu. Gostih sivih oblakov pa nad Galicijo nikakor ne manjka, saj je skoraj čudež, če to deželo, ki bi jo še kar najbolje lahko primerjali Švici pogreznjeni v ocean, obsije sonce.

Prav v času, ko se je pričel Mundial, je bilo v Galiciji mnogo govora o deželnem statutu in avtonomiji, ki skuša ovrednotiti posebnosti, predvsem jezikovne, te dežele. Tako so znova uvedli obvezno poučevanje starega galješkega jezika, ki je neke vrste mešanica španščine, portugalščine, izvira pa iz keltščine. Kako je ta narod blizu navadam sosednjega britanskega otočja priča tudi dejstvo, da je v večernih urah slišati tipična škotska trobila.

Le dobrih sto kilometrov severneje se je rodil Francisco Franco Bahamontes, dolgoletni diktator, ki je strogo prepovedal vsakršno obnavljanje stoletnih izročil, še predvsem pa jezika, češ da mora na celotnem španskem ozemlju vladati le en jezik, kastiljščina. Toda po treh letih od Francove smrti se je polagoma znova pričela utrjevati narodna zavest, pričeli so znova uvajati v otroške vrtce pouk

v galješčini, dnevniki pa so polni zgodovinskih člankov o dosežkih galjeških prebivalcev. Skozi tisočletno zgodovino Španije in človeštva je prisotnost domačinov skrajno severo-zahodne dežele pirenejskega polotoka markantna. Sem so prikorakali Cezarjevi legionarji in pokrajino poimenovali finis terrae, od tu so nadaljevali pot za osvojitve britanskega otočja. Tu je od osmega stoletja svetovno znana božja pot Santiago de Compostela, kjer častijo zavetnika Španije sv. Jakoba, tu je Bayona, mestoce le nekaj kilometrov južno od Viga, kamor je prispela Kolumbova Pinta po odkritju Amerike. Tu se je rodil — kot rečeno — caudillo, generalissimo Franco, v Lugu pa starši kubanskega diktatorja Fidela Castra.

Politična dejavnost je bila poleti v Galiciji zelo živahna. Čeprav se ne morejo ponašati s tako visokim številom strank in strančic kot pri nas v Trstu, v Galiciji ne manjka polemik in političnih sporov. Tako si je na začetku junija deželna vlada končno le izbrala sedež. Posebna komisija je z večino izglasovala prvi člen zakonskega osnutka, po katerem je Santiago de Compostela sedež galješke vlade, sveta in predsedstva. Razprave in polemike o glavnem mestu so trajale več mesecev, končno pa so se štiri

politične skupine Ljudska zveza, socialisti, sredinska stranka UCD in mešana skupina zmenile za kompromis.

Osrednji kamen spotike pa ostaja problem razlastitev. V načrtu je namreč nadaljevanje avtoceste od Viga do La Coruna. Socialisti so odločno proti gradnji avtoceste, sredinci pa skupno z Ljudsko zvezo za nove infrastrukture. Po italijanskem vzgledu so socialisti zagrozili z referendumom v primeru razlastitev za avtoceste.

Čeprav vreme turistu ni najbolj naklonjeno je Galicija dežela, ki si jo je vredno ogledati. To pa tudi s kulinaričnega vidika, saj je tu pravi paradiz za ljubitelje morskih sadežev in rib. Vigo pa je obenem drugo mesto na svetu po ribji trgovini.

Če je vreme naklonjeno in zasije sonce, je razgled na Ria de Vigo, fjord, ki se zajeda dobrih 20 kilometrov v celino, čudovit. Nasproti Viga sta mesteci Canges in Moana, do katerih pridemo s parnikom v dobrih 10 minutah. Skoraj uro pa traja vožnja do otokov Cies, ki so neke vrste naravni valolom in zagotavljajo fjordu mirno morje. Šele na otokih Cies opazimo, kaj je pravi ocean z 10-metorskimi valovi.

Turistično najbolj zanimiva je točka Monte Fero, od koder je pregled čez celotni fjord, kamor se je pred stoletji skrival gusar Drake, ki je — tako pravijo v Galiciji — popopal, kar je bilo moč izropati, in uničil, kar se je dalo uničiti.

Pot do Monte Fero poteka med griči in grički, sredi borovcev in evkaliptov. V vasici Pajon (videli bomo tudi dvojezični napis v galješčini Paxon) je slikovita staroromanska cerkvena z baročnim zvonikom. Ob nedeljah po peti maši prihajajo iz cerkve fantje in dekleta v tipičnih narodnih nošah s črnimi hlačami, oziroma dolgimi krili in rdečimi jopicami. Spreved odpirajo godci na dude, za špansko folklorno noto pa skrbijo dekleta, ki trobilom dajejo ritem z nacherami.

Za utrditev galješčine po svoje skrbijo banke in hranilnice z dvojezičnim napisom Caja de ahorro, Caixa de ahorro. Klientu, ki zamenja valuto v pezete, je brezplačno na razpolago ali lična zbirka galjeških pesmi, ali pa magnetofonska plošča z ljudskimi motivi, ki govore o ribičih, čarovnicah, vedomcih, vilah, deževalkah, bajeslovnih in nadnaravnih bitjih. Nič čudnega, saj je Galicija vsaj 10 mesecev na leto zavita v meglice in obdana z gostimi oblaki. V zalivih in zalivčkih, v goščavi evkaliptov in borov se v tolmunih in grmovju skrivajo dobri in zli duhovi, pravijo pripovedke. Lahko jim verjamemo, saj so Galježani zapovrstvo vražjeverni. In kako mornar ali samotni kajzar ne bi slepo veroval v skrivnostne sile, saj ni nič lažjega kot med čermi razburkanega Atlantika zagledati morsko vilo ali vedomca, ki se krohoče v gluhem meglenem večeru. Celo galješka kuhinja poudarja predanost babjevernosti, o tem govorijo običajno ob rojstvu, poroki in smrti — treh odločilnih trenutkih kratkega človekovega postanka na materi zemlji. Vsaka večerja, ki ni zgolj utešitev lakote, pač pa priložnost za klepet s prijatelji, se konča s queimado, odišavljenim kuhanim vinom v tipični glinasti posodi, ki je seveda v tesnem sorodstvu s saksosko keramiko za grog. Vrelo kuhano vino polijejo, tik preden posodo postavijo na mizo, s segretim žganjem in sladkorjem ter prižgejo. Queimada je pripravljena, ko alkohol do konca izgori in se razblinijo še zadnji hlapi alkohola. Prijatelji skupno zajemajo z glinastimi vrčki in napijejo dobrim duhomom.

čuk na obelisku

Komaj je v parku Finžgarjevega doma na Opčinah utihnila letošnja Draga, je ČUK začel prejemati od vseh strani predloge za prihodnjo Drago.

PREDLOGI ZA DRAGO '83

1

NOVA TEMA

Problem štev. 1 današnjega človeka ni marksizem, ampak upadanje zaloga energije. Zakaj se prihodnja Draga ne bi lotila tega ključnega vprašanja? Ali ne bi lahko opozorila svetovno javnost na še neizkoriščen krajevni vir energije — na kraško burjo? V ponazoritev bi lahko organizatorji postavili sredi parka veliko vetrnico. Pomislite, da bi med Drago '83 zapihala burja! Kakšen spektakel bi bil to!

Obiskovalec iz Kopra

2

NOV OBRED

Zakaj ne bi v prihodnji Dragi glede na njene bridke izkušnje organizatorji poleg nedeljske maše uvedli še križev pot?

Zvesta obiskovalka Drage iz Ljubljane

3

DOL S SPIRITUALISTIČNIH VIŠIN

Čas je, da DRAGA stopi s svojih spiritualističnih višin na to našo zemljo in se loti realnih problemov, predvsem gospodarskih. Med temi je najvažnejše monetarno vprašanje. Zato predlagam, da bi vsaj eno od prihodnjih predavanj — po možnosti zaključno nedeljsko — obravnavalo drsenje dinarja.

Prijatelj Drage iz zdomstva

4

DRUGAČNO KOSILO

Zakaj za kosilo ne uvedete namesto italijanskih testenin in madžarskega golaža pristnega slovenskega ričeta in pristnih slovenskih žgancev (z mlekom)?

U. P.
Gorica

5

ŠE ENA TEMA

Namesto da se Draga obreguje ob matično domovino, naj rajši posveti eno svojih predavanj maticnemu mlečku. Takšna tema ne bi nikogar razburila, pač pa bi marsikomu koristila, ob njej pa bi se vzradostilo vsako slovensko čebelarsko srce. Poleg tega bi pod kostanji lahko obiskovalcem namesto nergaške literature nudili za zdravje tako dragoceni Apikompleks.

Čebelar iz Kranja

6

DRAGO V DRUGE ROKE!

Potem ko sem slišal predavanje prof. Svetozarja Stojanovića, vam kličem: Slovenske reve, dajte Drago v roke Srbom!

Jugoslovenec

ŠE ENO PREDAVANJE

Moj predlog: da bi v program prihodnje Drage vnesli še eno predavanje, peto, in začeli že na četrtek, da bi jaz tako lahko prišel do ene dnevnice več.

Vsakoletni službeni obiskovalec Drage

PREDLOG IZ LJUDSTVA

Zakaj ne bi Društvo slovenskih izobražencev združilo Drage '83 z osmico, kjer bi točili pristno kraško kapljico? Ta bi utegnila privabiti tudi ljudi, ki so idejno daleč od vas!

Kmet,

volilec Slovenske skupnosti

NASVET

Slovincem, ki potujejo v dneih Drage v Italijo, pa ne gredo v Drago, svetujem, da si nazaj grede nastavijo pri vetrobrani avtomobila kartonček NISEM BIL V DRAGI. Tako se bodo izognili sitnostim na meji, nam pa olajšali delo.

M. U.,

miličnik na obmejnem prehodu na Fernetičih,

tudi v imenu tovarišev

ZA NEKAJ SLADKEGA

Pripravljen sem prodajati sladolep v prihodnji Dragi.

Mehmed Jusufi,
slačičar
Priština

ČUKOV SPRAVNI PREDLOG

Tržaško javnost že dolgo razburja prepir (skrit, a vendarle oster) glede pravilnega imenovanja naše ribiške vasi, ki ji en del hoče odvzeti besedo »Sveti«, drugi del pa na tej besedi zvesto vztraja.

Ne glede na to, da bi si morala tudi znana politična osebnost, ki ji je ime Lidija Šentjunc, če bi v tem smislu bili dosledni, spremeniti ime v Lidija Jurc, predlaga Čuk na Obelisku glede Sv. Križa - Križa tale kompromisni predlog:

Odslej naj se ta vas preimenuje v Rdeči Križ, pa bo volk sit in koza cela.

POSEBNO OBVESTILO

Vse borce, tovariše, kurirje in kurirke pa tudi pionirje in pionirke vabimo na zakusko, ki bo v domačem katoliškem domu v dolinski občini.

Leva struja Slovenske skupnosti sledi 2000 podpisov in povablencev

PUST ALI PARTIZANSKI TABOR?

V Primorskem dnevniku dne 12. avgusta letos smo v vse vročini prebirali, kar sledi, in se nato še bolj potili:

»Torkov večer je bil na partizanskem poletnem prazniku v Boljuncu posvečen starodavni vaški tradiciji - pustu. Ošemljeni veseljaki in otroci so se s konjsko vprego pripeljali na dvorišče gledališča France Prešeren, kjer se odvija praznik. Na kozlu pa je krepko vlekel na meh domači harmonikar. Šala je uspela...«.

Res je šala uspela, kot zatrjuje Primorski dnevnik. Bogue, če bi bili pa z njo zadovoljni pokojni partizani in borci ter z njimi naš France Prešeren?

ČI-DŽI-I-ELLE

Slovenski radio Ti-esse-A postaja čedalje bolj nacionalen. To opažam celo jaz, navaden kmet, član Kappa-zeta in volilec Pi-či, pa seveda pristaš Esse-kappa-dži-zeta. Zato sem bil presenečen, ko sem šel zadnjič po bencin v Esse-effe-erre-i lunga in me je tam neki teleban vprašal, kaj je to Či-dži-i-elle.

Vraga, sem rokel, kaj niti slovenskih kratic več ne poznaš? Pa še praviš, da si član Esse-zeta-di-elle-esse?

Malo mu je bilo nerodno, tudi zato, ker je sin prvoborca Enne-o-bi, pa še na Pi-di je naročen, Bog ga nima rad!

Pa si je le dal dopovedati: zamejski Slovenci si še iz časov Esse-Ti-O, ko je bila tukaj Zeta-vu-U, na vse kripnje prizadevamo, da dobimo svoje pravice, predvsem pravico do izražanja v svojem jeziku. Zato tudi hodimo na predstave Esse-esse-dži, zato imamo šolski sindikat Esse-esse-ešše, zato si v zanosnih trenutkih dajemo duška na koncertih Ti-pi-pi-zeta.

Rekel je, da razume. Pa je le vprašal: kaj pa Či-dži-i-elle?

Ti si Emme-o-enne-a, sem izgubil potrpljenje in prižgal sprejemnik, da slišim, kaj mi bo novega sporočil slovenski radio Ti-esse-A.

SVINČENA PLOHA

Na zadnjo soboto in nedeljo v juniju je bil v Bazovici Tretji mednarodni partizanski praznik. Nedeljsko poročilo Primorskega dnevnika se je končalo takole: »Današnja slovesnost bo ob vsakem vremenu, saj se partizanom ni bilo bati niti svinčene plohe, kaj šele dežja«.

Čez dva dni, v torek, pa smo brali: »Tabor je bil prekinjen v nedeljo zaradi neurja, ki je prizadelo naše področje«.

Kot smo zvedeli kasneje, je bil strumni dopisnik P. D. imenovan za vojnega poročevalca. Na nove misije bo odrinil z marelo.

*Od obrtniških izkušenj
v trgovinsko dejavnost*

Korsic

Anton Korsic

- Serijsko pohištvo
- Pohištvo po meri
- Preureditve

T R S T

Prodajalna:

ulica S. Cilino, 38 - telefon 54390

Dom in delavnica:

ulica Damiano Chiesa, 91 - telefon 571326

POSEBNI POPUSTI! OBIŠČITE NAS!

Listnica uprave

V poletnih mesecih se je z višjim nakazilom oglasilo pet novih letošnjih podpornikov Mladike: z njihovimi imeni se seznam podpornikov naše revije že bliža stotini:

Ivana REGENT iz Trsta je nakazala 12.000 lir;
Ciril KORŠIČ iz Gorice 15.000 lir;
Jože BRATINA iz Gorice 15.000 lir;
Mojca OKORN iz Trsta 22.000 lir;
Andrej KOBAL iz Nemčije je poslal 50 dolarjev.

Z darom za tiskovni sklad MLADIKE so se oglasili tudi še drugi prijatelji naše revije: ob poravnani naročnine so primaknili dodatno vsoto ali pa poslali samostojen prispevek: Pavla Terček iz Kanade 14 dolarjev; Jožko Kragelj iz Gorice 10.000 lir; Anton Princič iz Doberdoba 2.000 lir; Anda Peterlin iz Kamnika 50 din; Jožef Kodrič iz Kanade 34.500 lir; Gospod Huter iz Globasnice je daroval 1.500 šilingov.

DAROVİ V SPOMIN

- Kologice in kolegi Radia Trst A in osebje italijanskih poročil Radia Trst so darovali v spomin na Helenino mamo Fračiško Bobek Prelli 153.000 lir;
- Zinka Ferenc je darovala v spomin na g.o. Frančiško Prelec 30.000 lir;
- Ivan, Anica in Bruna Cijan so darovali v počastitev spomina Vladimira Kročatiija in Andreja Godniča 15.000 lir;
- Skavt Marko Oblak in N. N. sta darovala v počastitev spomina prof. Ivana Theuerschuha vsak po 10 ti-soč lir;
- Gilda P. je darovala v spomin na brata Evgena 10.000 lir;

— D.P. je daroval v spomin na kolegovega očeta Pepija Bana 10.000 lir;

— Ludvik Leskovar iz Chicaga je daroval 50 dol. v spomin na prof. Jožeta Peterlina.

DRUGI DAROVİ

G. Huter iz Globasnice na Koroškem je daroval še 1.500 šilingov za Društvo slovenskih izobražencev v Trstu.

SPOROČILO UPRAVE

Najprej smo dolžni prisrčno zahvalo vsem, ki ste z darom pripomogli k temu, da blažimo finančno stisko naše revije. Hvala vam prav iz srca! Z velikim zadovoljstvom ugotavljamo, da se seznam podpornikov in darovalcev za tiskovni sklad MLADIKE veča vsako leto.

Zahvala naj gre tudi tistim naročnikom, ki smo jim poslali opozorilo, da niso v redu s plačili prejšnjih letnikov: vsi so poravnali »stare dolgove« in marsikateri primaknili še kako besedo o kvaliteti Mladike, kako jo cenijo in kako jim je dragocena: »... vedno jo rada bereva, čeprav prihaja s par meseci zamude (op.u.: dopisnik ZDA)«

»... Danes sem prejel novo številko ... Všeč mi je ... Želim vam kar najlepših uspehov pri izdajanju...«

»... Hvala za redno dostavljanje ... Tisti edini izvod, ki nam ga pošiljate, prebere vsaj dvajset ljudi ... (op. u.: dopisnik iz Argentine)«

Prilagam ček... Vsem vam pri Mladiki želim, da bi imeli veliko uspeha pri nadaljnem delu...«

»... Želim vam vsem veliko uspeha in upam, da boste obdržali Mladiko na sedanji višini. Je res lep in zanimiv list.«

PRIPOROČILO

Poravnava naročnine. Kmalu bo že čas za to. Kako jo poravnate?

V Italiji:

— z nakazilom na poštni tek. rač. 11/7019 - MLADIKA - Donizetti 3 - Trst;

— s čekom na ime MLADIKA;

— na upravi ali pri poverjenikih.

V tujini:

— s čekom na ime MLADIKA;

— s poštnim nakazilom, na katerem naj bo naveden tudi naš poštni tekoči račun 11/7019 - MLADIKA - Donizetti 3 - 34133 Trst - Italija.

SPOROČILA

M.D.: Vaših 5 + 10 dolarjev smo prejeli. Hvala.

K.M.: Ustregli smo vam s posebno pošiljko. Upamo, da je vse v redu, kot naročeno.

Razni: Naročene izvode prejšnjih letnikov navadno pošljemo z redno pošiljko naslednje številke. Zato potrpite do nje. Prosimo za razumevanje.

Razni: Pri nakazanih višjih vsotah odvezamo najprej tisto, kar gre za kritje preteklih letnikov. Ostalo gre za podporo. Zato nekateri berete, da s'e darovali nekaj manj, kot ste nakazali. Sprotnih opozoril o zaostankih vam ne pošiljamo.

Razni: Pri poštinih nakazilih ali na spremnem pismu čeka naj bo naveden naslov, na katerega prejimate MLADIKO. Na poštini položnici ali čekovem spremnem pismu navedite točno ime in naslov, na katerega prejimate revijo. (Lahko ga izrežete iz ovojnice in prilepite). S tem nam boste prihranili veliko dela in časa z iskanjem ter onemogočili pomote pri pošiljanju.

Slovenska prosveta in Zveza slovenske katoliške prosvete

razpisujeta

VIII. tekmovanje zamejskih amaterskih odrov

MLADI ODER

Tekmovanja se lahko udeležijo amaterski odri, ki delujejo v naši deželi.

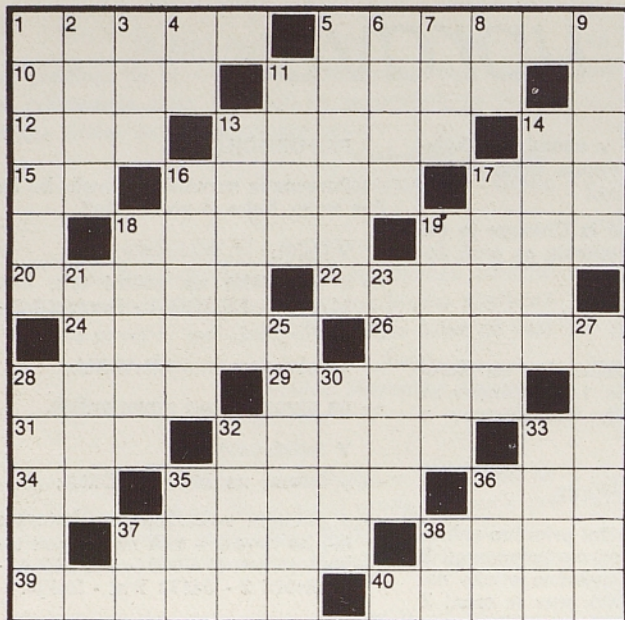
Tekmovanje traja do konca leta 1982. Izid bo javno razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku februarja prihodnjega leta.

Skupine, ki se nameravajo udeležiti tekmovanja, morajo javiti svojo udeležbo enemu od obeh prirediteljev.

Predstave prijavljenih amaterskih odrov bo ocenjevala komisija, ki jo sestavljajo gledališki izvedenci in po en predstavnik vsake organizacije.

Mnenje komisije je dokončno in nepreklicno.

Za vsa podrobnejša pojasnila in prijave se je treba javiti na naslov SLOVENSKA PROSVETA, Trst, ulica Donizetti 3, tel. 768-189 ali pa ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE, Gorica, viale XX Settembre 85.

Križan ka

Sestavil: -ač

Enajsti literarni natečaj »MLADIKE«

1. Revija Mladika razpisuje nagradni literarni natečaj za izvirno še neobjavljeno črtico, novelo ali ciklus pesmi poljubne vsebine.
2. Rokopis je treba poslati v dveh čitljivo pretipkanih izvodih s priporočeno pošiljko na naslov MLADIKA, ul. Donizetti 3, 34133 TRST, do 31. decembra 1982. Rokopisi morajo biti opremljeni samo z geslom ali šifro. Točni podatki o avtorju in naslov naj bodo v spremnem pismu, opremljenem z istim geslom ali šifro.

3. Ocenjevalno komisijo sestavljajo: univ. profesor in kritik Martin Jevnikar, pisatelj Alojz Rebula, pesnik Albert Miklavc, pesnica Ljubka Šorli-Bratuževa in odgovorni urednik revije Marij Maver. Mnenje komisije je dokončno.

4. Na razpolago so sledeče nagrade:

za črtico ali novelo:

prva nagrada	100.000 lir
druga nagrada	50.000 lir
tretja nagrada	30.000 lir

za ciklus pesmi:

prva nagrada	50.000 lir
druga nagrada	30.000 lir
tretja nagrada	20.000 lir

5. Izid natečaja, ki je odprt vsem, ne glede na bivališče, bo razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku — Prešernovem dnevu na javni prireditvi in po časopisju ter bo sporočen z osebnim pismom nagrajencem.

Vsi teksti ostanejo v lasti Mladike. Nagrajena dela bodo objavljena v letniku 1983. Objavljena bodo lahko tudi druga dela, za katera bo komisija mnenja, da so primerne za objavo.

VODORAVNO: 1. drevo; 5. pisatelj Bajk in povesti o Gorjancih; 10. nemška znamka avtomobilov; 11. reka, ki teče ob Dravogradu; 12. del resnice; 13. vitka; 14. Korn v sredini; 15. glina; 16. vas pri Bazovici; 17. čričkov glas; 18. dvoje grških prostorov za gledališče; 19. mlajše geološko gorovje ob robu Evrope; 20. vodja madžarskih hord ob koncu 9. st.; 22. jetniška jed; 24. živinska staja po planinah; 26. vas naše Lepe Vide; 28. ptičja krma; 29. svetopisemski prerok, ki se je baje z ognjenim vozom popeljal v nebo; 31. učen brez konca; 32. mesto ob istrski obali; 33. Brnik v skrajnih točkah; 34. središče Idrije; 35. žensko ime; 36. nekaj vročine; 37. prepovedano dejanje; 38. mehanično urjenje; 39. ni prav; 40. lovijo zajce in tudi drugo divjačino.

NAVPIČNO: 1. mesto ob Soči; 2. antični grški slikar; 3. zli duh; 4. začetek eldorada; 5. mesto v Dalmaciji; 6. vas ob Krki; 7. števniki; 8. riba brez soglasnikov; 9. mesec, v katerem so dovoljene potegavščine; 11. notranja stran roke od zapestja do prstov; 13. del tedna; 14. rahljati zemljo s plugom; 16. literarno delo v obliki dialogov; 17. del drobovja; 18. obmejna

vas nad Mariborom; 19. mejni prehod v Reziji; 21. skrajni deli suhe zemlje ob morju; 23. lirsko-epsko delo, ki opisuje mirno življenje povezano z naravo; 25. dolina na zahodni strani Kaniža; 27. pod nobenim pogojem; 28. domači perutninar; 30. močvirnat travnik ob vodi; 32. azijska država; 33. prebivalec goriških Brd; 35. zgodovinska doba; 36. konopec; 37. oznaka za avtomobile s Koprškega; 38. prva stopnja v glasbeni lestvici.

Rešitev križanke iz prejšnje številke:

VODORAVNO: 1. Zelenica; 8. Srdit; 12. Al; 13. Kinčati; 15. Olaf; 17. Nergač; 19. Orinoko; 21. Ego; 22. Gubavnica; 24. In; 25. Sikjang; 27. Tast; 29. Ej; 30. Ar; 31. Starosta; 34. Naplavina; 38. Orion; 39. Ro; 40. Adamič; 41. Atavizem; 44. Nace; 47. Konica; 48. Endimian.

NAVPIČNO: 1. Zanesenjak; 2. Elegija; 3. E.K.G.; Niagara; 5. Inčun; 6. CČ; 7. A.A.; 8. Sirija; 9. Donator; 10. Ilo; 11. Takisto; 14. Ton; 16. Fontana; 18. Rok; 20. I.C.; 23. BG; 26. Jalovi; 28. Asirci; 31. Sname; 32. Tam; 33. Ročni; 35. Pran; 36. Vaza; 37. Ide; 42. To; 43. Ic; 45. A.M.; 46. EA.

Počitniški dom »Pri sestrah«

vas vabi na Belopeška jezera

Naslov: 33010 BELA PEČ - FUSINE V. R. via Laghi 1
Telefon 0428/61027 - 059/695791